

SAL 2
HEJMAR 16
—
PÊNCSEMB
1 TÎRMEH 1943

RONAHÎ

ANNÉE 2
NÚMERO 16
—
JEUDI
1 JUILLET 1943

SUPPLÉMENT ILLUSTRÉ DE LA REVUE KURDE HAWAR

DERYAVANIYA BRITANIYAN

Kelkê girav û peravan bi piranî mîla xwe didin deryavaniyê. Derya, wan ber bi xwe, ber bi bejîne din, bejîne ji bejîn wan dewle-mentir ve dikîşine. Brîtanya xêra deryavaniya xue di her derên dînyagê de xudan - mistemlike ye. Di Ingîllîstanê de deryevanî wek terîgetekê ye. Zaro ji piçâkahiyê ve di dibistanîne xweser de bi xwedî dibin. Herweki kîfîza me şanî dide hêj deh dwanzdeh salî dikevin behîrê. Wek zarokên kurdmancan yên ko di vî emîri de tîfingê hildigirin.

ÇAPXANA TEREQIYÊ
ŞAM — 1943

DI VÊ HEJMARÊ DE

Curêن Çalê	Çirokbêj
Şerîeta gur ú bizinê	Çirokbêj
Lawîkê Batmanê	Stranvar
Halan	H. Hisyar
Yen ko dizanîn	H. Hisyar
Qanûn û Adet	Qadûnê Ferman
Gulçün	Qedri-Can
Pirsa min ji Xwedê	-Mela Enwer
Birine sefera Elişqayê	Silêmânê Ferho
Beraz û Berazî	Osmân Sebri
Napolyon	Osmân Sebri
Cejna kurdan	H. Hisyar
Bi qeslê ra	Xelîlê Genco
Timsabê heftili	Cemşid
Hindik rûndîk	Xeberguhêz
Sêhû baz	Smaînê Serhedi
Hunek ji Henek	Yariker
Leklérk	Ronahi
Girtiyê keleha Ewropayê Ronahi	

CİROKA KURDMANCI:

GURÊN ÇALÊ

Carekê golikek şeveder ma. Du gur lê rast hatin. Golik ji tırsa rihê xwe baz da. Çalek li riya wî hat. Golik kete çalê. Her du gur li ser devê çalê sekînin û li golik meyizandin. Gur gelek birçi bûn; xwe berdane ser golik. Golik xwarin. Pişti ko térbûn û zikê xwe dagirtin, xwestin ko derkevin; lê nikari bûn.

Bû sibe, xwe hildan û xwe danin, kirin û ne kirin, nikari bûn derkevin. Her diwan kefîte da û bêhal bûn ji te'ba.

Yeki jê go, bûra çigası germ e. È din go, bûra niha ne germ e; lê çaxê ko xwedîyê göltîk bê ser me, wî çaxî germ e.

ŞERİETA GUR Ú BIZINÉ

Carekê bizinek li şûna wareki koçera ma. Bizinê za; du kar anîn. Pişti cend rojan gurek hat; her du kar xwarin. Bizin ji çereya xwe hat dît, gava her du kar çûne. Fûm kir ko gur ew xwarine.

Bizin rabû telbeyî qula gur kir û çû jê re got, te çûma karên min xwarine? Gur go, min karên te ne xwarine. Bizinê go, bi min re were, em herin cem qazi, ji min re swind bixwe. Gur go, baş e.

STRANA KURDMANCI:

LAWIKÊ BATMANÊ

Delfîl yadê, delfîl yadê, delfîl yadê....
Paşak rabû bi giranî, eskerê xwe ji qoce Diyarbekra
[xopan bi der ani,

Li Batmana şewîfi qu're dani
Eliyê Mihemed firar bû, çitika reş deranî.

Batmana şewîfi wa bi sûr e
Eskerê Smail paşa gitre bolik û tabûr e.
Mincan xatûn ban dikir Smail paşa ez ketim bextê te
[û Xwedê ye;
Te destê Eliyê Mihemed, lawîkê Batmanê, çawa ji
[ber hilma me hilanî?..

Dilê min hêr e, sedîcar bi min hêr e,
Batmana xopan wa bi gêr e.
Mincan xatûn ban dikir, Smail paşa ez ketim bextê te
[û Xwedê ye
Te destê Eliyê Mihemed, lawîkê Batmanê tê bi mista
[me de;
Heger tu dixwazî ezê bidim te elbek zêr e
Delfîl halêt lawîkê Batmanê
Batmana şewîfi wa bi rê ye.

Mincan xatûn ban dikir, Smail paşa ez ketim bextê te
[te û Xwedê de
Tê destê Eliyê Mihemed lawîkê Batmanê bi mista
[me de
Heger tu dixwazî ezê bidim te du elb zêr e.

Smail paşa bandîkir li Minçayê, lê xatûnê, lê hirmetê!
Bejna te sêwl, sêwleke stûna quđretê
Xelk ê bibêjin Smail paşa derketiye, sermûşîrê dewletê
Wê bibêjin Smail paşa ji Mincan xatûn dixwe wî
[bertili wê rişwetê
Batmana şewîfi bişewite wa bi mîrg û kanî.

Kula Helebê dî mala Smail paşa, müşîrê dewletê dani
Te çawa destê Eliyê Mihemed lawîkê Batmanê ji ber
[hilma me hilanî?..

Cûn cem qazi. Lê bizinê hebanek ji
şirê xwe dagirt û bi xwe re bir. Gava
gihanê cem qazi; bizinê hevana şîr da qêzi.

Qêzî ji wan pîrsî go, hon ji bo çi
hatine. Bizinê go, gur her du karên min
xwarin. Ez jê dipirsim dide inkarê.

Qêzî go, ezê şerîeta we bibirim.
Divê ko hon bi ya min bikin. Qazi rabû
dinanêñ gur hilkirin û go de rabine hev;
bê kê kanî bû kê heq di destê wî de ye.

Çawa ko gur û bizin berdane meydanê; gur rahişte bizinê, lê qet fêde ne
kir. Ji ber ko dinan ne bûn. Hema bi
zinê stirihêñ xwe dane bin zikê gur;
ûrê wî berda erdê; her du kar ji zikê
wî deranî.

HALAN

*Minewerino ka ew welat
Ké ü xorl ü jin ü kalan
Binérin hon li van erdan
Pepük à jar á díl mane
Li nav wan nine misté ard
Jtn bo me býye qebhet
Hemí kurd in di ví hali
Şev ü rojan l'me guhdér in
Me dijmérin bi pişmérän
Bi halan ü bi naudané
Belé hisyár tu pir din t*

*Ma té ditin ew bê xebat
Hinartine hezar halan
Dinalin ew ji ber derdan
Ne xwarin á ne nan á zad
Mirin bo wan býye dawet
Li jér ü jor á çar ali
Li hêviya me çavnér in
Me pal daye li bajaran
Bi armanca gur ü sérän
Kesek nayête meydané
Dilé xoran diésim.*

HESEN HISYAR

Dellî halé lawiké Batmané.

*Batmana şeweti bişewite wa bi rë ye,
Eskeré Smail paşa hêdi hêdi pêde té ye
Bira Xwedê kulekê bêxe mala Smail paşa müşiré
[dewleté ye
Ezâ rabûm, ji xewa nîvê şevé ye.
Mi dî nigé Eliyé Mihemed lawiké Batmané qeyd
[kiri li mirata qantiré ye
Beré wî dan qoce Diyarbekrê ye.*

*Dilé min ebdalé Xwedê dileki dê ye
Mincan xatûn berê xwe daye Birca-belek, dakiriyé
[gulyé sorosinâ da ber meqesé firengi ye.
Bedlek çekeke zabita li xwe kiriye
Olaqek ji xwê re ji tewlê vekiriyé
Didaye pey Eliyé Mihemed, da ser riya Diyarbekrê,
[li zindané ye.
Dillî min ebdalé Xwedê, dil dibê ye*

*Mincan xatûn xerib keti bû qonaxa Xwedê li xanê ye,
Ü sibe ye ro hilté ye
Mincan xatûn meşıya sera dewleté ye
Mincan xatûn ban dikir, gelli efendiya, bînbaşıya,
[ez ketim bextê we ü Xwedê ye.
Xorteki di temtêla min de bû, li nav eskeré Smail
[paşa bû,
EZ nizam rakirin berê wî dan ki deré ye?*

*Efendîya bînbaşıya ban kir, xortê delal dilé min ebdalé
[lê Xwedê dil dibê ye.
EW xorlê tu dibê de temtêla te de bû; li nav eskeré
[Smail paşa bû
Dû esirê rakirin berê wî dan işkela ber bi behîre ye.*

*Mincan xatûn pol, poşman berê xwe da xanê ye;
Olaqê xwe vekir, da pey Eliyé Mihemed, Smail paşa,
[ket riya işkela ber bi behîre ye
Qonaxek hilanî, yek danî li çolê ye
Belé şevkê di nîvê şevé ye
Mincan xatûn xerib keti bû, qonaxa Xwedê ye
Ü sibe ye ro hilté ye
Mincan xatûn meşıya sera dewleté ye
Dellî halé lawiké Batmané min bi tenê ye.*

*Dellî halé lawiké Batmané, ban kir go gelli efendiya
[bînbaşıya ez ketim bextê we ü Xwedê ye
Xorteki di temtêla min de bû, li nav eskeré Smail
[paşa bû*

YÊN KO DIZANIN

Ü YÊN KO NIZANIN MA WEKE HEV DIBIN

Di heyamé medan de, bi navê Mihirdad xwen-dekarek hebû. Pir i hñermand bû; legeba (şahençä) havil kiri bû.

Di wî heyamî de pevgüna wan bi roman çedi-bû. Weklî herçar disa ryanduna xwin ber pê ü guman dibû. Li ser vi yekê ji zwendekar re hin tevdîr diva bûn. Li gora ko ji her zemankî re awayek heye hun teciribe li ser hez ü pisporüy diviya bû. Ji bona ko ji neyar kêmtevdîr nebîn.

Zwendekar xwest wezîren xwe zigafet bike. Rabû ji destigré xwe re got, here ba necar (40) kevçiyén darin bide çekirin, doza herkeyî gaz ü nîvekê Çû kursi li dora masé degne ü her çil kevçî li hember kursıyan á xwarin ji li orlê. Her çil wezîren min ji vexwîn gelo ewê çawan bixwin.

Berdvîk wek xwendekar got-ê kir Her çil vezir hatin, rûniştin. Gava li kevçyan varqılın ko bi gaz ü nîvekê dirêj in, nizanî bûn çi bikin. Bi serê dozê bigirin kevçî nagîhê devê wan. Di ber de bigirin dox di çavê hevalê hember dê bikeve.

Wezir ji neçai dan xwe ü rabûn. Ji wan pürşin: Ma çere we ne xwar.

Ji fidyan gotin: Wezîl numejé hateye á em têr in. Şermisar ü serliber derketin ü çân. Zad ma nêxwari. Xwendekar got. Herin dibistanê ü ji min re mamhoste ü çil şagirtan bixwinin. Çân dibistanê ü gotun mamostê. Mamostê got: Li ser çavan, emê pişti çil deqiqeyi bén.

Mamostê çil şagurt bijartın á ew di hewsa dibistanê de réz kûn á gole wan: Xwendekar em xwestine ü em nizanin çi ye. Li vir ji şirel nabe. Divê hon çavnerê min bin, min çawan kir hon ji welê bikin.

Sagirt ü mamostê çân cihê xwariné; bîst li vî rexî, bîst li wî rexî rûniştin. Mase di nav wan de ye. Mamhoste rahişî doxa kevçî à da birincê ü dirêjî devê yê hemberê xwe kir. Wî ji dirêjî devê mamhostê kir. Her kesê ko homber hev bûn, dan devê hev, heya ko xwarin xelas kûrin.

Xwendekar her çil wezir ü her çil şagurt anîn hember hev á gole wan.

Geli wezîrları We şerdeki welati dîliye á xwendîye. Lé hon bi sisti mezin bâne. Madam hon ji heqê xwariné dernakevin, honê çawan sibe seri mirîne dayax á şederiyê bikin De zû payegén xwe bidin van xorlênuh á herin quçikenî mizgefstan.

Piştî ko şagirtên héja hatin wezîr bû şer ü medan rom şikandin.

HESEN HISYAR

Ji ecêbê dinyayê re nizam rakirin berê wî dan ki [derê ye.

*Efendîya, bînbaşıya ban kir xortê delal, xortê ko di [temtêla te de bû, li nav eskeré Smail paşa bû Dû esir rakirin berê wî dan Stenbolê ye
Mincan xatûn pol poşman berê xwe da mirata xanê ye Olaqê xwe vekir ji mirata xanê, da pey Eliyé Mihemed, [Smail paşa, dikete riya Stenbolê ye.*

*Qonaxek hilanî yek danî li çolê ye
Şevkê nîvê şevé ye
Mincan xatûn xerib keti bû, qonaxa Xwedê li mirata [xanê ye.*

Q A N Ü N

Ü ADETINE ZIWACÉ

Di welatê Eskimoyê de heke mér li jina xwe xist, jinik dikare telaqê bixwaze. Heke jinikê deng ne kir diya jinikê dikare keça xwe ji mérlik bide berdan.

Herçî çlini heke mérlik li jina xwe xist li gora adetê mirovén jinikê li pêş mirovén mérlik ve heştê çowfî li wî didin.

Hindiyên sor yên Emêrskê herçî zarokê ko ji diya xwe li şuna ko bi serf ve bê, bi lingan ve hat dikujin. Ji wan ve ew zarok çift e.

Li gora qanûnên Estonyayê hepsi di hepisanê de dikarin bizewicin.

Xelkê Romanyayê gelek caran li héviya roja dawetê namînin û beriya wê bi heftekê zava bûkê direvîne.

Di welatê Eskimoyê de xelk dikarin jinên xwe pev biguhêrinin. Mesela, yekî xudan zaro gava dike here sefrekê, jina xwe digel zarowan dide yekî bê zaro û jina mérlik bê zaro bi xwe re dibe seferê û heta vegerê pê emel dike. E din jî welê. Bivê nevê cih li è rîwingî teng û li è din fireh dibe.

Li gora adetên resikên Efriqa navin heke jinik nizane girarê çêke, mérlik dikare wê berde.

Li Ingilterê mehkeme bi tenê di halê zinayê de kare bi telaqê hikim bike. Ji lewre carina mér li jinê ko dixwazin ji hev bêne berdan stûcê zinayê bi derwan bi aliyê xwe ve didin.

Ji ber wê yekî di Ingilterê de heçî jin û mérên telaqxwarî tev de zinakirf têne hesêb û ji lewre ji kifjan malbatê bin jî nikarin li quesira qral bêne ezimandin.

Li cem cihiyan, heke jinik pêş mérê xwe ve dijûn kire xwezûrê xwe mérlik dikare telaqê bixwaze.

Di hin welatên Emêrskâ nvro de heke jinik sê caran ji bêrika mérê xwe pere dizin mehkeme bi telaqê hikim dike û jinik nema dikare bizewice.

Li gora statistikan li welatê Mirsirê jinên bî ji mérên bî bêtir in. Jê dixuye ko jinên misirf ji mérên xwe bêtir dijin.

Di İsvêcê de heke jinikê telaq xwest û xwe ji mérê xwe da berdan ji jinikê re divêt heta ko mérlik ji nû ve bizewice jê re nefeqê bide.

Misriyên kevin zaroyê xwe è pêşîn dikuştin. Ji wan ve welê bû ko bi kuştina wi zêdahiya malbatê boş dibû.

Dîsa misriyên kevin zaro-yen ko pişti ziwaca keça jinikê dihate dinyayê ne dihiştin ko bijî

Welê dixuye ko navên Zeyneb û Fatimayê di Misirê de gelek bi rewac in. Li gora statisîkekê li serê heft jinan navên didowan Zeyneb û Fatime ye.

Di welatê Tibetê de du birâ ji xwe re jinekê dîtinin. Herçî zaro li ser è mezin têne hesibandin.

QADIRÊ FERMAN

DI DIBISTANEKE RÛSÎ DE ŞAGIRTÊN PIÇÜK

GULÇİN

Gulçin.. keça Newres begi bù.. nûxuriya dê ú bavê xwe bù.. Ji wê pêvê keç û kurên Newres begi tune bûn.. Ji lewra pir bi delali û nazeninî mezin bù bù.. Ji aliye xweşikbûnê ji yekta bù.. Bejinzirav.. porzeri.. çavkesk bù.. Salen wê nuh keti bûn hijdeyan.. Xwesikbûna wê di nav élê de bû bù dengin.. Gelek xort peresteşkarê wê dibûn.. Lé kesi ne weri bù ew ji bavê wê bixwesta.

Newres beg, ji giregirén bajare Nolê û serekê élê bù; meriveki pir xedar û xwînxwar bù.. Her kes ji wî dilres bù bù.. li her cihi paşgotinya wi dihate kirin, ji bin ve ji wî re çal dikolan..

Dijminê wî è bêeman Seydo axa.. ji serekê élê bù, û hîmê élê bi xwe bù.. Yê ko gelek caran xewa Newres begi ji çavén wî difstrand, Seydo axa bù..

Newres beg ji, édin rind fam dikir ko text û bextê wî té hejandin.. lleke ev hal hîneki din jî pêş ve biçe ne él dimine ne mîl.. Diviya bù dermanek ji vî derdi re bibine.. Bi sev û bi roj, dûr û dirêj difiskiri.. paşıya paşın çareyek qenc dît.. di dilê xwe de got: heke min Seydo axa ji xwe re kir zava; tırsa min ji tiştekî namine..

Newres beg keça xwe.. Gulçina nazenin ji Seydo axa re pêşkëş kir Seydo axa ji bi dil û can ew xwast.. leg û axa li hevdû hatin.. nişan bi Gulçinê ve kirin.. «éraniya wê vexwarin.. pişti sê mehan jî ewê daweta wê biba..

Newres beg, ji zû da ye ji xewa şevan bê par ma bù.. pişti vê lihevhatinê, căra ewil serê xwe danî ser balîfe, bê tirs û perwa raket..

Lé Gulçin.. Gulçina reben, çi bi serî di-
hat? Dinya li ber çavé wê tarî bù bù.. di her
tişif de re, bûnek didit.. Roj, hêv.. her tişî
sîpi û ronî, ji wê re re; xuya dikir.. Ewê çâ-
wan ji Seydo axa re biba jin? Seydo axa, ji
pênceli sali ne mezintir ba, ne biçuktir bù..
Rûyê wî bi xuri.. çaveki wî sîpîk li ser bù..
digel vê pîrbûn û kirêlbûnê sê jînên wî jî
hebûn.. Du sê kékên wî berî Gulçinê bù bûn
hebûn..

Yê ko insanê natewan dijine hêvî ye..
Hêvî nebe, insan nikare ji ber kul û derdê
dinê debar bike.. Xwîniyê ko dibin ber sehpê,
bi dar ve bikin û ben dikine qırıka wî disan
hêviyeke felatê heye.. çavé xwe digerfîne da ko
paşîşah ji bona esa wî fermanê bişne..

Gulçin ji bê hêvî ne ma bù.. Dixwest ji
xwe re çarekê bibîne û ji vê ênînvisa reş, ji
vê serencama dilşewat bislite.

Li ber çavé Gulçinê hêviyek hebû: Pira
Bêzê.. Pira Bêzê, pîrejineke séhirhaz bù.. bi
séhîren xwe nişana gelek zavan şikandi bù..
dilê-hezar xort û keçan xisti bù hev.. gelek
jin û mér ji hev da bù berdan..

Gulçin, rojekê xwe gihand pîrê, bi dawa
wê giři û hejand, destê wê maçî kir û derdê
xwe jê re got: Pîrê, ez di bextê te de me, min
ji vî agirê dojehê xe'as bike.. Tu cîqas pere
bixwazi diya min ewê bide te.. Diya min ji vê
zewacê naxwaze.

Pîrê, qederekê dama, paşê ji wê re got:
Keça min divê ez te bigihînim ba Şex, sêx
Şefjet, kane te ji vê gerdabê biderxe..

Di nav xwe de rojek bijartin, ewê bi hev
re biçûna nik sêx..

Berî ko herin cem sêx, pîrê çend şfret li
Gulçinê kirin: Şex, ji malbata pêxember e,
divê berî ziyyareta wi tu bi destmîj bi, paşê
keça min, ew bi rûhê ins û cinan dizane, di
her gotineke wi de bereket, di her pirseke wi
de qudsiyetek heye.. Heke wî ji tistekî sîpi
re got reş e, bizane ko di vê gotinê de hik-
metek heye.. Divê dîle te ji aliye wî de pagiј
be, da ko ew ji daxwaza te bizane û bîne cih..

Gulçin gotinê pîrê yek bi yek kire serê xwe..

Gava ketin hundîrê xewletxana sêx, sêx got:
Pira-Bêzî malava, ev bûn çend hefte, tu xuya
nakî, tu li kû yi? çi bi te hatiye.. Bi dilê min
xweha te hati bù mîvaniya te, ne?

Pîrê, berî li sêx vegefer carekê li Gulçinê
nîrî û serê xwe jê re hejand û paşê li
vegerand u got: Ez gori, rast e, xweha
Seyrê hati bù mîvaniya min, ji lewra ez-
ziyyareta te kêm mam..

Sêx got: Xem nake, ma ev ne keça New-
res begî ye?

Gulçin got: Belê ezbenî.. û bi fedî
destê sêx..

Sêx got: keça min, divê tu ji bona Xwe-
daê xwe, Xwedaê erd û ezmanan ji destmîj
bigri û nimêk biki, ne bi tenê ji bona hatina..
lîrê, careke din li Gulçin, uferî û
xwe jê re hejand.. Bi vê serhejandinê
bûna şfretên xwe dianî bîra wê, keçik ji;
heyran, heyran di hizûra şêx de diricifi..

Sêx got: Keça min, ne hewce ye ko tu
serhatiya xwe ji min re derpêk biki.. ez, bi
eş û birîna te dizanî, kesi ji min re ne gotiye
uz ez dizanî.. Keça min, xem nake, bibna xwe
fire bike, ez bavê te me, ez te ji wî seyê çopir
xelas bikim..

Sêx bi salen xwe ne di wê çaxê de bû ko

ji keçikeke mezin re bigota « keça min, ez bavê te me » salén wî sî an sî û penç bûn, yê ko ew dikir dewsa bavîtiye séxitiya wi bû, ji lewra ev pîrsên ha ji Gulçinê re giran ne dihatin. Maşîr, di dilê wê da bawerî çêdibû.

Diviya bû pîr derkeve der. Pîrê sêx û keçik di xewletxanê de bi tenê hiştin û ew derket ber deri, da ko kes bê destûr nekeve xewletxanê, kes nebihîze ko Gulçin bi wê re hatiye nik sêx.

Sêx, çend caran destê xwe di ser serê Gulçinê re bir û anî, paşê destê xwe danşer êniya wê, hêdfî, hêdfî berjêr daxist, ser çavê wê, ser rûyê wê, bi çengen wê girt û hejand. Keçik jî mîna pütekfî keviri sekîn bû, deng ne dikir. Dilê sêx gelek bi wê dişewîf, mîna bavê wê êniya wê maçî dikir, çavê wê radimisand, lîvén wê dimijand.

Gulçinê, ji ber dilovanci û mihrîbaniya sêx fedî dikir, nikarî bû çawan ji wî re sipas bike, deng ne dikir. Bê guman sêx ji wê re çare didit, ewê ji wê dojehê xelas bikira. Ji xwe ev tiştekî hêsanî bû. Sêx kanî bû rûhê Seydo axa bikîşne nik xwe û jê re ferman bike, da ko ji riya Gulçinê bi derkeve, keçikê li ber çavê wî reş bike.

Sêx, perçak kils kire destê xwe û li erdê èzek girover kişand, ew û Gulçin ketin nav

û ji Gulçinê re got: Zînhar, tu ji nav xêzé dernekevî, ezê rûhê wî sehi bikişînim vir û li vir bitevizînim.

Gulçin jî wisan dikir, paşê sêx hinek bixûr avête nav agirê kuçik û çû paş perde, qederekî ma. Gava dûmâna bixûrê hundirek xewletxanê tiji û tarf dikir, sêx jî, bi lez û bez toza fosfor di canê xwe dida. Èdin, hundir ji dûmâna bixûrê rind tarf bû bû, tariyeke şîn. Gulçin ji nav xêzé tev ne digeriya. Hing sêx, bi dengeki ecêb got: ya hûl û ji paş perde pekiya, ji rû û laşê wî nûr dibariya. Gulçin ji ber vî kerametê sêx veciniqî û tîrsiya, lê ji bona ko ji Seydo axa, ji wî agirê dojehê xelas bibe her tirs, her westandin her fedâkarî da bû ber çavê xwe.

Sêx hat, ket nava xêzé, xêz pîr teng bû, ji bona ko Gulçin ji nav bi dernekeve, her du laş keti bûn qalibekî.

Sêx, destê xwe dirêjî rûhê Seydo axa dikir û dikişand. Destê wî e nûranî mîna birûska di nav şeva tarf de bicirise, ronî dida. Bi destê din jî Gulçin di himbêza xwe de diguvast, da ko ji nav xêzé bi der nekeve û tilsim xerab nûbe. Sêx, bi rûhê Seydo axa re dipeyi-vî û jê re emr û ferman dikir.

GUNDEKE TÙNISA KO JI QEWEȚEN MIHWERÊ HATE PAQJ KIRIN Û FRANSIZAN JI NÜ VE DEST DANÎ SER
6

Rûhê Seydo axa ji tu eksîf ne dikir. Her tişt di rê de bû. Ev mizgina ko şex dida Gulçinê, û ji këfan keçik di nav himêza xwe de diguvaşt, çav û rûyê wê maçî dikir, lêvên wê dimêt.

Gulçinê deng ne dikir. Paşê şex got: Hadê keça min, hevalkiras, daxe.

Gulçin di wê gavê de şiretên pira Bêzê ji bir kir; mîna ji xewneke bi tirs veciniçe, bi xwe hesiya, li xwe mîze kir, li şex nîrî. Şex ji wê çi dixwest?! Gulçin, ji bona ji wî agirê dojehê xelas bibe her fedakarî da bû ber çavê xwe, lê ne fedakirina namûsa xwe. Di nav du sê saniyan de ev rastiya tîş û tal fam kir, devê xwe tîş xwezî kir û tû kir ser çevên şex. Bê hemdê xwe, kire qîrfîn, Pira Bêzê li ber derfbihist û ket hundir.

Şex got: Pira kemot, ev çi dinik e te ji min re anîye?

Pîre xwe avête ber lingên şex û got: Ezbenî, tobe, tobe, estexfirîlah; paşê li Gulçinê vegeriya û got: Keça min te çi kir, zû tobe bike, ma min berê çi şiret li te kirin? Şex dibêje ko derpiyê ko bi diwêr ve darvekîrî ye daxe jêr, da ko rûhê wî sehê çopir tê de bîtevizîne û hepis bike.

Gava Gulçinê li diwêr mîze kir, dît ko bi rastî derpiyek bidarvekîrî ye. Hingî gunehê xwe fam kir xwe avête bin lingên şex, tobe û û istixfar kir. Lê şex qet razî ne dibû. Hetanî Pira Bêzê bi hezar hêvî û lavayî ev guneh bi şex da efû kirin.

Rûyê rasthatiyan reş bin. Gelek caran, gelek rasthatinî ji merivên sêhirbaz re arîkarî dikin..

Seydo axa, ji nişkave, ji mala Newres begî qut bû. Pişti ko nişan bi Gulçinê da kiri bû, her roj dihat ziyareta xwezûrê xwe, Newres Begî. Lê gava ko élê dît ko Seydo axa bi Newres begî hatiye xepandin, ji wî re ji bûne dijmin; şevelê sê çar xorlîn fedakar xwe avêtin mala Seydo axa, ew dane tirsandin, ji wî re gotin: ya Newres beg, ya él.

Seydo axa nikarı bû zû bi zû xwe ji élê bike; cend rojan ji mala xwe bi der ne ket. Heke ji kuştina xwe ne tîrsiya dibû ko dev ji élê berda û Gulçin mar bikira.

Qederek derbas bû; Seydo axa bi ser beg ve ne dicû.

Hêviya Gnlçinê hati bû cih. Şex ji wê re havileke mezin kiri bû, ew ji agirê dojehê

PIYADEYÊN RÛSÎ DI ENIYA ROHELE DE

Piyadeyên rûsî ko tangên wan xetên elemanan şkénandine, rabûne hijûmê û qesta çeperên dijmin dikin. Dîdevanekî wan hilkişiyaye serê darekê, bi dûrebîne xetên neyâr kesîf dike.

xelas kiri bû. Lê diviya bû rûhê Seydô axa tim bê kişandin û tevizandin, da ko careke din li Gulçinê venegere. Ji bona vê yekê diviya bû Gulçin ji li nik şex hazir bibe; her ji çend rojan carekê. Her cara ko firset bidîta, teva Pirê diçû nik şex, rûhê Seydo axa dikişandin. Gulçin, lavahiyeke din ji şexî dikir. Dixwest rûhê wê û nivîsekarê bavê wê Serwer bigihne hev.

Serwer xortekî pir çeleng û pir bedew bû, di dibistanê bilind de xwendi bû, wî û Gulçinê ge'ek ji hev hez dikirin. I ê ne ji zadeganan bû, ne hemberê Newres begî bû ko ji wî re bibe zava.

Şex ev lavetiya Gulçinê ji qebûl kir, tim rûhê wan digihand hev.

Êdin bi her hawayf Gulçinê baweriya xwe bi şex û kerametê wî dianî û xwe disparte wî, bi wî re rûdinişt, bi hev re dixelwetxanê de ava zemzem vedixwarin.

Şex, rûhê dijiminê wê ditevizand, rûhê wê ji dişand ba evînê wê Serwer. Gava laşê wê bê rûh dima dikire hêmêza xwe, di nav nûra xwe de vedigevizand. Gulçin, bi dil û canê xwe ve bû bû mirîdeki ji mirîdên şex. Ji heftê du sê caran, her carê sê car saetan li xewleixna şex dima, bi şex re kewser û zemzem vedixwar, bi wî re bi cezbê diket, rûhê wê ji laşê wê derdiket, bi rûhê şex re bi per û basik dibûn, li ser bihuşt û ezmanan perwaz, perwaz difriyan.

Şes heft meh derbas bû bûn. Di zikê Gulçinê de tiştek diliviya, lê wê nizanî bû çi yel..

Ne dihate bîra wê ko gava Zemzem û kewser vedixwar, sermest û serxweş diket, hingî şex, ji nûra xwe ji hinek jê re dida nûşin.

Şex ji bi vî tişîf hesiya bû, êdin qene dizanî bû pişî du, sê mehan ewê rûrûşî xuya bike. Vêcar diviya bû nexweşa xwe derman bike, bi wî dermanê ko gelek nexwşenî mina Gulçinê da bû derman kirin, tozek ji teberika kalikê wî.... Hinek ji wê tozê dikir nav piyanek av, ew bi nexwşenî xwe dida vexwarin.

Pişî ko Gulçin ev derman vexwar, roj bi roj, mina Reyhanekê diçilmiş, weke mûmekê diheliya, di nav du sê heftan de bi carekê ji taqet ket, ket nav nivinan û rojekê mîna çırakê ji nişkave vemişti.

Belê, Gulçin mir lê hêj di hundire wê de şêxekî biçük, şêxekî bê guneh diliviya.

Zîwan: 30,3,943

QEDRÎ-CAN

PIRSA MIN JI XWEDÊ

Kudawendê pak û sexî û mihrivan Dilovan f her dem ji bo me heman Hemû kar bi destê te ne bê şik e Ci ferman bikey dê bibit bê veman Dizanim digel kes te nfne cu kîn Dizanim ji bo her kesek tuy Xudan Hemî dinya evro te kîrye mirov Ji bo her kesf te kîrî yar zeman Ji bo her kesf te kîrî dost felek Ji bijîlî me kurdan nema bê jîvan[1] Nê em ji sepan û bendên te ne Me hisyar ke ba xwê mezin ji xewan Ci gunhe heye me Xudayê bilind Ci stûc me heye ey Xuda da bizan, Me bîne li ser rêkeke rast û rûn Ji pişta me bavê wî barê giran Tu aza bike vî welatê kimêd[3] Bikêşe derê wî dest tasiban[4] Da aleya rengîn bihejît kesk û sor Birîskîtinâ roj li wî her deman. Verêke ji bo me kesek şehreza Tu xwendinê zor ke li welatê xuman Nê evro hemî kurd bibûne bendewa[5] Cih û mal û kodik lê hûyne wêran Cida bûn ji yek da ji yek bûn belav Ji xwîşk û ji day û ji bay û biran Kefîne li bin nfreki zor bi seng[6] Kefîne li barekî wek ciyan Bi xurîs cihê me ji me standiye Ji ber ko ne bû me kesek kamiran Berê xo diden me bi kêmîl û sivik Hemî kes bi kurdan diken pêtîran[7] Ji ber ci Xuda! ev ji ber ci Heta Heta kengê ma dê bibîn bê sivan. Heta kengê ma dê welatê sepal Bê pêjän bimînit bê diwar û tan Heta kengê ma dê bi sînî bimîn Welatê me kurda li navî cihan Hemû cih bi keyfxoşt û serbilind Bi jîn û jiyarek gelek rind û can. Hemû kes bibûn serferaz serbixo, Ji bijîlî me kurda nema kes neman. Mixabin li nav baxçeyê kesk û sor Bi leyzina rûvî biken lê seman Mixabin ji bo van derav û cowan, lê zêmar[8] û tazî bi roj û şevan Mixabin ji bo van kulfîk û gulan, Li çavan pes in rondikên wek pelan. Mixabin ji bo van giran û çelan, Evan kûx û şax û dest û ciyan. Evan rezk û latan evan çimenan, Evan war û kûstan û havîngehan. Evan kan û gencan evan madenan. Bihelin li destê qelan[9] û bûman,

FRANSİZEN KO JI MARTİNİKÉ REVİNE Ú XWE GIHANDINE FRANSA AZA, DI TALİMË DE.

Ji ber ci Xuda ev ji ber ci Xuda
Heta kengê ma dê bibin bê xudan.
CEWAB JI TEREFÊ XUDÊ
Erê bendê sêt û zorê bi jar,
Ji haw ji his te ci girt û bijar
Ji xwendin û zañin te ci girtye
Ci sol te kire ma te kire çi kar
Ci berhef kir we ji welatê xwe ^{ra},
Ci kire we evro ci kire we par.
Ji bijli xewa bin bî û bin tuyâ,
Ji welat ra ci kire biken hûn jîmar
Di gerhin li kûlan weki serxweşan
Dikêsin, qelûna ne êk ne hezar
Mijûl in hemî - gav bi pûçatiya
Digel êk bi kfn in dirist gel neyar
Weki her tixim nê me daye hewe
Hiş û eqil û flkr û ziman û zar
Da hûn ji xebat û bizavé biken
Bo tixim û nijadên xwe ra gov û cor
B'xebat û bizavan d'gehit her kesek
Ci armansa hes ket ci baş û ci xwar
Me nîşa we daye li quranê da
Ji we ra gotinek heg me kire diyar,
Ko nfne bo insans il-la xebat,
Te evro heko çand sibehyê te xwar

Ü ðisa mina goti însan ji pêş
Tu rabe b'te ra me, dibim harîkar.
Ci hecet ne maye di gel min hewe
Ci ya baş ji bo we me got ne veşar
Hemû sol ji bo we me kir eşkera
Ji bijli me daye we his û eqil û car[10].
Li paş vê ci maye li nik min hewe,
Ci gazind e ma we ci êk û ci çar.
Li dûv xebatê didem her kesek
Li dûv tav û baranê tétin Bihar.
Ci kin û ci rik me digel kes niye
Ci pakî[11] me nîne bi xundkarê jor,
Ne xwendin heye, we ne hêş wê diken
Ligel zarê xwe hon hemî bûn neyar
Cema min jî gote we ezmanê we
Li nik we bila reş bibit şibîf mar.
Nizanim gelî kurda nê hon ji mêj
Lewa ko nema we ne cih ne ci war
Ci yê wek hewe bê xebat û bizav
Dê mînît heta her li bin nîr û bar
Ne girin binasa[12] bi min bûn ci car
Li lebat[13] ci kêmî heye yan li dar
Ci ya ko bigihit we ji sùçet we ne
Li êş ci bi ken nê dê ew bîte ar
Bixwînin bizanin dê bin serbilind

BİRINE SEFERA EFRİQAYE

NAN Ü XWÈ:

Piştî ko eniya Tûnisê şikest fermandarên ordiwa mihwerê xwe dan paş û dijgerargahen xwe de li hêviya qedera xwe diman. Mifre zeyen hevabendan dicün û ev hêfr digirtin. Mifrizeki ingilizî yê ordiwa pêşin hate qerar gaha général Mès — serfermandarê gewetên talyanî — da ko wî teslim bigire.

Generalê talyanî li ordiwa mifrizî pirsî. Gava zanî ko mifrise ji ordiwa pêşin e ji serbendê mifrizî re got: Ez xwe teslimî we na-kim. Hon dihî ne pér hatine. Ev du sal in em û ordiwa heştan şerên hev dikin. [yanî me nav û xweyên hev xwarine] Ezê ji eskerên wê ordiwa re teslim bibim.

Eskerên ordiwa pêşin kenîn û ji generalê talyanî re çend eskerên ordiwa heştan anîn.

HLR DU MÎ JÎ DİRFNIN

Mifrizekî ingilizî hin hêşîren talyani da bûn hev û ew gihandi bûn çerargahêkê. Ingiliz ji ketaf dikenîn. Bala xwe dan ko hêşîren talyanî ji bi hev re daxevîn û ew ji dikenin. Ingiliz ji wan pirsî:

— Ma hon çire dikenin?

Talyanan: Divêt em ji we bêtir bikenin û këfîwes bibin. Hon dikenin ji ber ko hon mizefer bûne: lê hêj şerî ve ne qediyaye. Em dikenin, ji ber ko em şikestine, lê hêşîr bûne, û bi vî awayî şer ji bona me xelas bûye û em nema dikevin şer û bê emîre Xwedê em nema dimirin.

NEFER Ü MEZINÊ KELEHIE

Eskerên generalî eklîrk ji Çadê berê xwe da bûn Fîzanê. Bi rê ve çend kelehnî talyanî hebûn. Mifriyekî dişinin ko kelehekê zemt bikin. Mifize bi şev digehe dora kelehê û heta sibehê li hêviyê dimîne.

Bi sibehê ve topek berdidin kelehê, elek nabore aleke spî di ser kelehê re li ba dibe. Kumandarî mifrizî lê geleki eccehuayî namîne. Ji bo talyanan teslimbûn ji her tîstî hêsanîtiir e. Kumandar digel çend zabit û netean û bi aleke spî dice kelehê.

Belav ken Gelawej belav ken Hawar
Ligel yek de ra t bin digel we me ez,
Ji bo mil-letê xwe nebin sist û xwar
L'hemî din me ev cantûn dantye
Ji vê Lawê cuya ena hême xwar.

Amîdiyê: 10 121 912 MFLA ENWER

[1] Çardak, [2] xulam, [3] şepdî, [4] xwîan
[5] Léwîx, [6] gran, [7] hene, [8] gîrîye
miriyân, [9] şipk, [10] taqet, [11] tus, [12] süc,
[13] azayen bedenê

Kumandarê kelehê yekî kulnîl bû. Kulnê-
lê talyanî gava fransizan dibîne bi ken û qerf-
ji wan dipirse: Hon teslim dibin?

Zabîte fransizî: Em.. we ala spî bi hewa xist.

Rengê kulnêlê talyanî wek ala wan spî
dibe û ji fransizan re dide zanîn ko wî tucaran
emir ne daye ko ala spî bi hewa bêxin. Kulnêl
dertet hewşê û bi çavên xwe dibîne ko aleke
spî di ser keleha wî re li ba dibe. Seh dike
û dizane ko nerefereki kelehê gava dengê topan
dibihfse û peyayin dibine ko berê xwe didin
kelehê ewçend dibizdihe ko bêf tukesf
şiresata teslimê dide.

Kulnêl meselê ji fransizan re dibêje û bi
ser ve zêde dike ko ew bi xwe şerefa talyanan
dî midafehe bike û di vê reyê de bê perwa
dê bimire. Fransiz jê re saetek mihlet didin
û vedigerin cem eskerên xwe.

Piştî saetekê fransiz dîsan topek berdidin
û li hêviyê dimîn. Li wan venagerîn. Ala
talyanî dadikeve û ji nû ve ala spî bi hewa
dikeve. Lê vê carê bi emîre kulnêl.

48. VİLAŞON BERK

Di şerî Efrîqayê û di nav 46 rojîn paşin
de eskerên ingiliz û emîrîkani 38 milyon berik
berdane. Li gora vî hisabî di de: şîqekê de 60
û li serî saniyekê berikek dihate berdan.

Emîrîkê bi tena xwe 70 lokomotiv û 400
fergon hûr mûr şandine Efrîqa bakur.

Di vê seferê de eskeran 250 000 kilo sabûn
istihlak kirine.

Ingilizan ji eskerên xwe re 450 milyon
çikare û 9 milyon paket çikolate şandine.

VI. VEN. MUS Ü ARNIM:

Her du serfermandarên mihwerê Mêsê
talyanî û Arniîmî elemanî fro di nîzing Londre
de xanîne cihê de râdînîn. Hükümeta ingilizî,
herwekî isül e, ji wan re miaş dide. Ji Mês re
18 ji von Arniîm re 16 lireyên ingilizî. Ma çire
miaş e Vêş sê tayê miaş Arniîm e?

Ji ber ko Mûsolonî serfermandarê xwe
berî hêşîriyê bi du rojan kiri bû merêşal.

Talyanan gava ev tişti bîhistîye gotiye: Te
dit Mûsolonî ji Hitler camertir e.

EFTA İO HATE SER Ü INGILIZAN:

Yek hebû meyîldariya talyanan dikir û carê
ko talyan dişikestin û direvîn digole xelkê:

— Ev hemî li gora planê ne; honê bibînîn
dawîyê talyan eccebekê bînin serê ingilizan.

— İşti ko ingilizan Efrîqe ji talyanan saff
kir xelkê ji meyîldarê wan pirsî.

— Kanî ecéba ko te digot...

Mêrik li wan veg'erand û got: Ma bixwedîki-
rina evçend hêşîran rahet e? SILÉMANÊ FERHO

BERAZ Ú BERAZI

Di Kurdistana roava da, eşîra Bêzikan, di bakur û nîvroyê Ferêt da bi cih bûne. Ji ên-bakurê Ferêt ra bêzikê jorfn û ji ên nîvro ra ji bêzikê Omatacê tête gotin. Bêzikê jorfn mezinatîya mala Üsif aña nas dîkin. Ev mal di nav eşîren dorhêla xwe da bi camêri û méraniya xwe hatine nasin. Üsif aña û ko navê malbatê rakirîye ser xwe di sala 1880f da çûye rehma Xwedê.

Rojekê Üsif aña du siwarêن xwe rakirî bûn û çû bû neçîra berazan. Di kelekela nîv ro da kolekî berazan li pêş wan rabû bû. Üsif aña û herî du siwaran da bûne pey. Bi rê va û yekane ji col vegetandî bûn û pişîf ko bi du berikan, bi birfn kiri bûn da bûne ser şopê.

Ji wan her du siwarêن Üsif aña xulamê wî Hisén, yê ko heyâ serê mezîn 191-lan san maye ev çfrok holê ji me ra gotiye:

Pişîf ko me yekane bi du berikan bi birfn kir û ji col vegetand, kete ser riya Semsûr û Semsa-tê û bi teqla rê da çû. Ji germa Havînê hesp li pê berêz westî û di hal da keli bûn. Ji hêla din xwe ne didan ser berêz. Navbera me û wî nîzîka çar sed mêtîr hebu. Hew me dit li pêş yekane bi kilometrekê peyavîf eba xwe bi ser serê xwe da kiriye û diçê. Bê şik haya mîrik li berêz tine bû. L'eraze ko bi du berikan f bi birfn bû, ci gava bigehêştayê, dê bi süshîlêن xwe, ew bi du qetan kira. Ji ber ko yekaneyê bi birfn ci bi berkeve bê lêdan jê derbas nabe.

Li ser vê bû ko Üsif aña gole min, Hisén, haya vî rîwiye han ji berêz nîne. Bê

şik wê lede û em ji xwîna wî berpirsiyar in.

Serekî dirêj bû ko em li pê berêz çargav dihatin. Ji westan singa me nemâ tije ba dibûn. Li bayê beza hespê min çend dengan ban kir; bê fêde bû. Qey mîrik ne dibihîst ko li pişt xwe ne dînihîrî. Navbera mîrik û berêz nîv kilomêtir ne ma bû. Üsif aña got: Hisén, xweya ye ko ev rîwiye han nabihîse. Hespa xwe di rê da bi derxe, dererê bi çiftezengû bajo; şalê tu xwe berî berêz bigehînê. Li ser gotina avê min hesp di rê da bi derxist û çiftezengû çûm. Berf ez xwe bigehînimê, berêz nîzîkî lê kir. Tişîng û tebanciyê min e vala bûn; ji neçarî min disa da qîran. Teví ko navbera me 50 mêtîr ne ma bû ji, mîrik ne dixwest dengê min bibihîse. Edî min ji xwe ra digot, roja mirina wî hatiye û ez sekînîm da ko bala xwe bidimê; he ka beraz çawan wî bexterêş dike du qetan.

Berêz di pa ra xwe gîhandê û dilê min ji xwe da ber devê min. Hew min dit, bê ko camêr li pişt xwe bizivire, destê wî li paş livî û şûrê wî bîriq; beraz kete erdê. Lê ev giştik di nava du saniyan da bû û mîrik ne li xwe vesekîn û ne ji li paş xwe nîhîrî. Her-wêki tiştek ne bû be, bi riya xwe da diçû.

Li pêş vê ecéba han ez di cihê xwe da hişk bûm. Üsif aña, yê ko li pê min dihat, ew ji mat ma bû. Tu nema em hişyari xwe bûn! Üsif aña got: Hisén! divê tu vî zilamî ji min ra vegeř-nî. Min serê hespê rakir û bi çargav da pê û vegerand. Dema em hatin Üsif aña li ser eendekê berêz peya bû bû. Derba şûr di navbera herdu pîşan û hêleke sto da lêketi bû. Berazê yekane kiri bû du qetan. Gava sihna me bi ser Üsif aña ket, serê xwe hilda û ev pirs ji rîwiye kirin:

- Tu fî ci kesî yî birazî?
- Ez fî berazî me ezbenî.
- Tu ji kû têf û bi kû da diçî?
- Ez xwînî bûme ji xwe ra li nik camêran li gestê di-gerim da ko xwîna xelkê bidim.

Üsif aña mîrikê Berazî bi xwe ra anî mal û pişîf ko sê rojan li cem xwe hişt, xwîna ko jê dihate xwestin bi temamî dayê û bi rê kir.

OSMAN SEBRÎ

TOPEKE BERBALAFIR DI NAV RÊLEKÊ DE

DIROKA JINA NAPOLYON

« Welatini bjeyeke wele ye
ko ji ramaneke bilind té »
Napolyon

PÊSGOTINK

Ez dibêjim, tu xwandevan nînin ko navê Napolyon ne bihfstine. Lé gelekê wan, diroka jîna vî serdarê mezin nizanîn. Nemaze bi zarê me kurdmancî, der heqê Napolyon da bendek bile ne hatîye nivisanadin. Ji ber ko ev diroka han ji her kesî ra, xasma ji gelparêzan ra şîretnameyeke mezin e û xwediye wê, ji ramana welatinîye ra aleke bilind û heftreng e, min xwest di vî wari da çend bendan belav bikim. Erê ez dibêjime çend bendan; lê qesda min xulaseyeke diroka jîna wî ye. Ew jîna ko di nav malbatêke navînda dest pê kir û gihêste navcava mezinatiyê. Û ji wî cihê bilind, çilo dakete hepis û sîrgûmanî. Berê çawan melîkén Ewropayê jê ra seri nizim dikirin û paşê kete ci halî ko heval û hogir jê direvîn, heyâ bi jîna wî. Dê vanâ yek bi yek; lê serpiik binivîsim.

Navê Napolyon. Cara pêşin bê şik min di kitêbên dibistanê da ditiye. Ji ber vê yekê, hezkirin û ecibandina min a ji bo serdarê fransiz di wê gavê da dest pê dike. Lé paşê çiqas kês hatîye, di heqê vî sergevazî yekta da min hin hin nivisaran diroknivisan xwendine. Ji ber ko di biçûkiya xwe da ez ji bihfstina çirokan ra guhdarekî baş bûn, piştî mezin bûnê, vê hezkirina han, berê min berve xwendina dirokan bada. Di vê rê da bi qasî ko ji min ra lehat, min dirokên gel û sergevazan xwendin. Di nav dirokên min xwendî da, du kitêban şopine mezin di canê min da hîştin û ramanine nû existine ber min. Bi vî awayî di riya welat û welatinîye da, min rê û rézanine xweser dane çav xwe.

Ji van her du kitêban yek diroka Romayê ye. Ev dirok di warênen serfrazî û sernizmî, camêrî û pîsî, mérani û qelsiyê da dibe du biran. Birê pêşin, di avakirina bajarê Romayê da dest pê dike, heye digehê demen Marios û Sel-la. Birê didûyan, di serdariya Sel-la da dest pê dike, heye digehê dawîya împeratoriya Romayê a roheler. Ji van her du birên han, é pêşin çiqas î qenc û çak e; é paşin ji ewçend

î kirêt û qirêj e. Kitêba didûyan, diroka jîna sergevazî bi nav û deng, serdarê qada şer, rîberê gelê fransiz Napolyon Bonapart e.

Diroka Napolyon wek a Romayê ji hev nabe. Ev dirok, wekî can û baweriya xwediye xwe, zincireke ji pola ye ko ji hev naçete. Dema em destê xwe davêjin vê zincirê û helege bi helege dipalikinîn û pê da diçin, jiýna Napolyon a biçûki, a dibistanê, a zabîfî, a serdarî, a sergevazî û a sîrgûnê gişkî yek dibînin. Di van warênen han hemiyan da ji mirov ra xweya dike ko Napolyon her ji bo mezinatî, serdarî û sergevaziyê hatîye aferandîn. Herweki min di benda xwe a (sergevaz) da goti bû, mirov di nav hemî kirêن Napolyon da destê şîna Xwedê dibîne.

* * *

Diroknivîsên hemî miletan der heqê Napolyon gelek tişt nivisandine. Ji van dirok-nivisan heryekî Napolyon bi awakî şalîx daye. Bi çav hinekan, déweki wele zorbaz bûye ko textên şah û padışahan hilwesândiye; welat ser û bin wergerandine û bi milyonan mér dane kuştin... Bi çav hinekan, melekek ji melaşkên Xwedê bû; ji bo ko fransizî ji bela serxwerabûnê (sewre) bifilitîne hatî bû şandinlî.

CEJINA KURDAN JI TACA INGILİSTANÊ RE

Hinekan dizanî ko ji bo danfîna himén serbestfî û wekheviyê, di destê şîna Xwedê da şûrekî tûj bû û bê dilovanî li stoyen neqencî û zaliman diket!. Li nik hinekan, gurekfî qol an direndeyekî bê eman bû ko tim agir û malkambaxî ji çavên wî dîbarîn!. Bi a hinan ji, Napolyon î wekî berxekî kedî xweşpeyiv, zarsîrîn û rûbiken bû ko axasînîn wî di dilên guhdaranda da cihê bilintir digirt!..

Dawî, gotinêñ ko li ser Napolyon hatine kin nabin yek; heyâ bi ên xerxwazên wî. Ji bo vê yeka han, nivisevanê héja, Xwediye kitêba (jîna Napolyon) Hesen Celal di pêşgotinka kitêba xwe da misalek anîye ko geleki bi cih e. Ji ber xweşîya wê min nexwest di xwe va derbas kim û min ew guhaste vir.

Dibêjin, gend kor û yekî bi çav bi riyeke û da diçûn; filekfî mezin kete pêş wan. Ê bi çav got: gelî koran, filekfî mezin î li pêş we ye. Dema koran navê fil bilistin, bi meraqa ditînê xwe deverû avêtine ser fil. Her yekî di tala xwe ra bi lebatekfî girt û ji hevalên xwe ra salixa şîklê fil da. Ê ko bi bêvila (xurtûm) fil girtî digot: filê ko dibêjin tev da ï mîna ejderhayekî ye. Ê ko di rex wî da bi qilê (didanê mezin) fil girtî digot: malkambax! ma fil çawân î wekî ejderhan e? bi carekê û mîna şîlfê riman e. Ê sisiyani, bi guh girtî bû û digot: Xwedê çav ji we girtine, qey eqil ji ji we ne girtl.. filê ko dibenê tev da ï mîna mortalana e. Ê çaran ko boça fit keti bû dêst, di dest xwe da dihejan û digot: gelî bê mîjûyan! hûn ci serê hev dişenîn; fil bê werisekfî hişk ne ï mîna tiştekî ye. Ê pêncan himbêza xwe di lingê fil wer anî bû û bi gotinêñ hevalên xwe dikeni û digot: fil, ji koka dara xurmê pêve ne ï wekî tiştekî ye. Ê şesan bi pîşrê raste kéléka fil hati bû û bi her du destan parxanêñ fil dipalmisand û digot: di nav we da ë ko zani be baş salixa tiştan bide nîne; fil î wekî diwarekfî ye û kesek nikare min ji vê gotinê vegeferî.

Ev filê han ë mezin, Napolyon û korêñ ko le civiyayî ji dîrokîmîvîs in, her yekî bi awakî salix daye. Eve, ez ji destê xwe dirêjê dikim; di nîvîsandina vê kitêbê da, şalê xwandevan min ji di nav koran da ë heftan nebînîn ».

Di vir da gotina Hesen Celal kuta dibiye. Teví ecibandinâ kitêba camér, min ew ji kore heftan jimartîye. Hek hinek ji min ji bo van çend bendan korê heştan bihejmérin di niha da min qîma xwe bi hikmê wan anîye. Li nik min, bê neyarêñ Napolyon herçiya di heqê

Li 8ê Gulanê li gora dengê Radyowa-Rohelat sondxwariyan Tûnis vegirt. Bi vê mîzgîniyê kurdên Cizirê tek ve dilxwes bûn. Kurdên Amîdê di roja dehê Gulanê de, roja Duyembê, me şahîneteke kesnedî ina pê. Mesref û awayê wê şahînetê bi kurşî û hindîkî ev in:

Me du konêñ mezin vegirtin. Yek jê bi ber û kulav û xalice raxisti. Ê di bi awakî bajari, li hawîrdora masan kursî. Xwarin û vexwarina efrençî. Mase bi gül û gulçîçekan xemîlandî û bi yekcar zêweke kurdî.

Ên rûnişti ji ne piçûk bûn: Mêcer Lewrens, Mîstêrî Qamişlokê û Nûredin; pê re kumandarê jendermî, keptên Witir, lyotnanê Qamişlokê û ingilizi, keptênê ingilizi yê Amûdê û guleki zabit û eskerên din.

Pîşti xwarinê xortê delal Nûredin Ûsîf rabû û gotarekî bi fransizi da; û pasê bi kurdî. Spas û peymân pêş teva kirin. Berê xwe da axa û mixtaran, bin şireten welaflî ji rijandîn civatê.

Xortêñ me ji rîz bûn; neşide gotin. Seid axa, serekê deqoriyan ji nav di me dida. Her bênekê emîrî agirkirina tişfîgan didan. Bi sedan brûskên tişfîgen me di ser konê mîvanan re pêti dida û zefera ingilîz û sondxwariyan şahînet dikirin.

Eşîrên derde tey de hati bûn. Her axa bi heftê siwaran ve.

Di vê şahînete de (40) bers hatîne şerjîkirin. (20) olçek savarê bisfre, (5) teneke rûn û (4) telis ard hatîne serifîn. Segmanê me ji qedere (500) berik bardane.

Herwekfî hatîye gotin, heskirina dilan di dayîna destan de xuya ye.

Belê em kurd dostê doston, dijiminê neyaran in. Pîşti hewçend belengaziyê û bindestiya neyaran em hîni hilan ne bûne û nabin û tiştîn genc lafqî xwe dibînin. Ne bi tenê bi mal, lê di xûnrijandinê ji camîriya me ne wînda ye. Bi tenê xeta teleka res li me hatîye pêçandin.

Ji gotara Nûredin hin jê ev in! Em kurd bi zefera hevalbandan dilges bûn. Ji ber ko azadî, serxwebûn di dilê me de ye. Ji lewe em ji dosîn xwe re dixwazin. Jîna me bi ya wan girêdayî ye. Çawân ko Çorçîl û Rûzwelt gotiye di dawîya şer de heqê her nijadî wê bête dayîn. Bivê nevê kurd, ji té de.

Nûredin di vê navê de wesfê Fransa Şerevanî ji da û gotara xwe gîhanda dawîyê.

Jê re gelek cepîlk li hev xistin.

Li 11ê Gulanê bi navê kurdên Cizirê me ji général Mongomeri re telîgrafek şand û zefera Efrîqiyê me jê re piroz kir.

Xortekî me di şahînete de bin resim girtine. Bi posta tê emê wan ji ji we re bisinîn.

Amûdê 11/5/1943 H. HIŞYAR

wî da hatîye gotin rast e. Çiqas ko piraniyâ wan gotinan e dûrî hev bin ji rastbûna wan nîziktîrîfî eqil e. Ji xwe di mirovîn mezin da rûcîkîn neyár (sifetên did) pir caran digehîn hev ko ev yeka han ji nîşanên mezinîtye ye.

OSMAN SEBÎ

BI QEFLÊ RE LI SER RIYA MÜRMANSKÊ

İngiliz û emêrekani ji hevalbendê xwe ûris re, nemaza bi du reyan re, çek û cebirxanan dişinin. Li nîro di xelîca faris re û li bakur di bendera Mûrmanskê re. Noqav û balafrênen elemansî li reya qeflan dipêñ û dirêji wan dikin. Zabiteki emêrikani, bi navê Norman Adams, yê ko çend caran bi wan qeflan re çûye, hiserhatike xwe gili kiriye û gotiye:

Di hewake xwes de me da behirê. Tu talûke û teşxele de dihate bîra me. Wek şagirtên deryavan qey em diçün ger û talimê. Gava em gihaştin avén Eyslandayê zabiteki ingilizî bi xwînsari gote me ko ji hire û wê ve me dikarî bû em bikevin ber nîskegaviyene nexwes.

Ji Eyslendê, ji bo hefadiya më çend bertorpiyor bi me re hatin. Kumandarê vapore gote me ko em xwe ji enbarên cebirxanan bi dûr xin.

Du rojan em bi selamet çûn. Roja siseyan şareta xeterê dan. Di nav ewiran re balafrêke elemansî derket û di ser me re geriya. Me xwe da bû ber topê berbalafir. Lé balafrê nîzingi li me ne kir û vegeriya nav ewiran. Yeke din; dîsa yeke din; sê carek di ser me re fîriyane; lê ne yekê ji dirêji me ne kir. Tev de balafrêne keşifê bûn.

Gava hictuma pêşîn dest pê kir ez di oda xwe de bûm. Sê balafrênen elemansî bi ser me de girti bûn û bera me didan. Topê berbalafir li wan vedigerand. Deh balafrênen din xwe gihadine wan. Ji bombejên ko balafrênan tavêt stünîne avîn di dora vapora me de radibûn.

Her du aliyan agir dikir. Ji alişki agir bi hewa diket, ji aliye din ber bi jér dibû. Gava

ez li xwe zîvirîm, min dit ko vaporeke qefle me xwe li tanigê xwîl kiri bû û bin av dibû. Bombe bi temamî lê keti bû.

Piştî ve hingaftine- dijmin çend deqiqe etlahf da û bi sê balafran dîsan li me vege- riya. Her sê balafran rast bi rast dirêji vapora me kir. Di nav wan de yeke torplâvî hebû. Torpîlek û çend bombe gelek nîzingî me ketin; ji du metiran heta bi dehan...

Vapora me ser hev çend caran hejiha û li gora aliye ko bombe lê diket xwe gah li aliye rastê, gah li aliye çepê xwîl dikir.

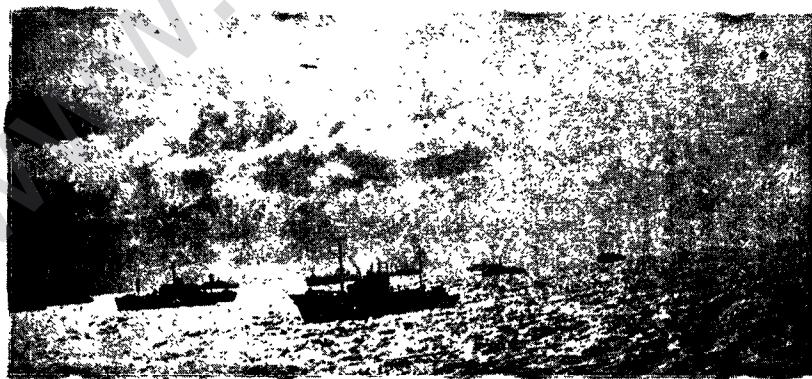
Dijmin dîsan ji me geriya û qedere çar saetan xuya-ne kir. Di vê navê de bêtêle hebûna nogaran elam dida; lê me tiştek ne dit.

Sev çû bû nîvî şevê, şareta xeterê dan. Ez di cihê dîdevaniyê de bûm. Piştî teqîna çend bomban ji vaporeke qefle dûki bi tenrabû, zimanekî sor tê re xuya kir û vapor berhewa bû. Bombê zik lê getandi bû. Vapor di nav du deqîqan de ji her çavan winda bû bû. Hevalen min li kortalâ ko vapor tê de winda bû bi temasa dikirin û li ber diketin. Ji bo siyikirina felaketê min got:

— Beriya ko bi talûkê bîhesin çûn.

Me şev di sikûnê de bîhart. Bi spêdê ve şer torplâvî xuya kirin. Torpîlen xwe li me reşandin û çûn.

Li saet yanzdehan pénc torplâvîjîn din bi ser me de hatin. Li dawiya qefle barkêşike rûsi hebû. Balafr rast bi rast bi ser ûris de çûn. Vapora rûsi kir ko nîzingî li bertorpiyorekê bike û bikeve bin himayeta topên wê. Bi vê menawrê vapora rûsi ewçend nîzingî me bû ko di navbera me de bi tenê mesafa pénc metiran ma. Emê bi hev biketana. Me zûka bera xwe da hindaveke din û em jê bi dûr ketin.

TİMSAHÊ HEFTİLİ

— ÇROKEKE MISIRA KEVIN —

ESİLË ÇIROKË LI SER ÇERMË XEZALAN HATIYE NIVSANDIN
BERIYA İSA PÊXEMBER BI 480 SALI

Serkahin bi pabûsi nîzingî li melikê xwe
Xefrah kir û got:

— Tacidara! ez dikim îşev ji te re çrokeke
ecêb bibejim. Ev tişt di wextê bavê te. Nek-
bayê adil de çebûye. Nekba cû bû ziyareta
mabeda Betahê, rebê Menfisê.

Rojekê, melik pişif ko mabed ziyaret kir;
bi xulam û berdevkên xwe ve çû mala debir
û remildarê xwe, Ebwaner.

Çavê jina Ebwaner, ji berdevkên melik,
bi mirekfî ket û jinikê ew heband. Jinikê cé-
riya xwe bi destek kincen şevê, râkire nik
mîrê çeleng. Cêrî vegeriya, ba xatûna xwe,
mîr jî pê re.

Du saetên din ketin navê. Didevanên me
elam dida: « Ji dûr ve şes balafir xuya dikin;
diminin ştûkan » Didevanên me hêj gotinên
xwe temam ne kiri bûn ko balafirek xwe gi-
hande vapora rûsi û derbek lêxist û hingafte
vaporê; teqin bi vaporê ket. Vaporê xwe li me
xwîl kir, disan em bû bûn nîzingî hev. Em
sekinin ú man dawiyê; cihê xeterê. Bi restî,
balafir hergav vapora ko li paşıya qesfî ye ji
xwe re dikin armanc.

Sê ştûka bi ser me de hafin û mîtralyozên
xwe li me girêdan. Hin deryavanên me birin-
dar bûn.

Balafiran hingafte vapora ko li pêş me bû.
Vaporê xwe li milê xwe ê cepê xwar kir û
dest bi binavbûnê kir. Deryavanên wê diketin
avê û dixeriqin. Me nikari bû em herin ha-
wara wan; ji ber ko ştûka di ser me re dige-
riyan û berikên xwe li me direşandin.

Vapora soyeff ji li ber çavêne me bin av
bû bêko em bikarin deryavanên wê xelas bikin.

Li roja pêncan me digot êdi talûke xelas
bûye. Ji xwe hewa ji guhêri bû, derece keti
bû bin sifirê. Lê bi hingûra şevê ve balafirên
dijmin ji nû ve xuya kirin û du vaporên din
bin av kirin. Bertopiyoran vê carê piraniya
deryavanên wan xelas kirin.

Roja şesan, şes noqavên dijmin dirêj me
kirine; lê bertorpiyoran bera wan da û nikari
bûn tu zererê bigehfnin me.

Li roja heftan qesleyê me gihaşte Mûrman-
skê. Bendera bakûr di bin berfeke xurt de
nixumandî bû ». **KELİLË GENCO**

Remildar qesirê hebû. Li hewşa qesirê
bêrmek hebû. Mir gote jina remildêr heke bi
te xwes e; rojekê em herin qesira ko lê bêr-
mek heye.

Jina remildêr gote xulamê kô li wê qesirê
guhdar dibû; qesira ko bêrm lê ye kar bike.

Xulam tiştê ko xatûna wî jê re goti bû
kir. Mir û xatûn çûn qesirê. Li wan bû şev.
Mir daket bêrmê û xwe swişt.

Sibetirê xulam tiştê ko di navbera mîr û
xatûna wî de çêbû bû, gote axayê xwe.

Serekê remildaran gote xulamê xwe, sen-
duqa ebanos digel kitêba sêhîrê bîne.

Xulam sendûq anî. Remildêr sendûq vekir
û ji şimayê tîmsahêki bi heft tîlyan dirêj
gékir. Ji kitêbê diayin lê xwendin û gotê:
Gava ew mîr kete bêrma min, wî bikişne
binê avê.

Remildêr tîmsah da xulamê xwe û jê re
got: Gava mîr kete bêrmê, tu di pey wî re, wî
tîmsahî berde avê.

Xulam, tîmsah di bêrika wî de dicû, xa-
tûna wî lê der bû û got ê: Qesira ko bêrm lê
ye ji min re kar bike; bîhîna min tê de dertêt.

Xulam qesir kar kir. Xatûna wî digel mîrê
çeleng hatin û xwe bi tenê kirin. Tariya şevê
daket. Mir jî ket avê. Xulam tîmsah berda.
Rih bi tîmsah ket û bû tîmsahêki bi heft gazan
dirêj. Tîmsah rahişte lingê mîr û ew kişande
binê avê.

Remildar heft rojan bi melikê xwe re di
welêt de geriya. Mîrê çeleng jî heft rojan di
binê avê de ma. Roja heftan melik vegeriya
mabeda Betahê. Remildêr gote melik: ecêbek
li mirekfî melik qewimiye.

Remildêr melik bire keviya bêrmê û deng
li tîmsah kir û got: wî mîrîki ji avê derfîne.

Tîmsah da rû, mîr ji pê re. Remildêr gote
tîmsah: Raweste

Tîmsah mîr avête ber lingê melik. Melik
got: Ci tîmsahêki férîs.

Remildêr dest da tîmsah. Ew heywanê férîs
di destê wî de bû perçak şîma.

Remildêr tiştê ko mîr bi jina wî re kiri
bû gote melik.

Melik gote tîmsah: Wî bibe, bila ji te're be.

Tîmsah rahişte lingê mîr û di avê de
winda bû. Her du ji nema derketin.

Nebayê adil jina remildêr anf û ew şande
banê qesirê. Agir bi jinikê xistin. Jinik bû
mistek, xweli. Ew xweli bi rûyê bêrmê wer
kirin. Ji lewre ava bêrmê hetanî fro şeylo ye.

CEMŞİD

HINDIK RINDIK

ZAROKÊ BÊXWEDI:

Gundik mecerî, bi navê Zilskî, ji zeviya xwe vedigeriya mal. Mérîk bi rê ve nûzayek peyda kir. Xwediyan zarok kiri bû nav paçekî de û ew li ser rê hiştî bû. Dilê mérîk pê ve ma, zarok ji erdê hilani û bi xwe re anf mal.

Ses zaroyen mérîk hebûn. Ji lewre jîna wî ji wê diyariyê ewçend këfxwêş ne bû. Lê wê çi bikira; hinek enirî, bi qede-ra xwe razî bû, zarok kire hemamê, ew şîşt û kire nav kumatekê de.

Bi stoyê zarok ve perçak kaxez hebû. Jinikê kaxez velkir û tê de bîlêteke yanesibê peyda kir. Pişî çend rojan yanesib hate kişandin û biléta zarokê birêhişîf 50000 frêng kar kîrin.

JI DENG BILEZTIR:

Deng di rêveçûnê de gelek bi lez e. Heta niho me digot qey di rêveçûnê de jê bilezîr tiştek nîne. Gava topekê ber-didin em berî ewîş riviniya wê dibînin û paşê bi gumnîa wê dihesin. Deng di saetekê de û li rûyê behîrê, 1158 kilometiran bi rê ve diçe.

Vê paşiyê du balafîrvanên emîrkîfan, Harold Komstok û Roger Diyar, dema balafîren xwe diceribandin 10 500 métîr bi hewa ketin, di wê bilindahiyê de motorên xwe vemirandin û ber bi jér bûn. Di vê daketenê de balafîrvanen di saetekê de 1166 yanf ji deng 8 kilometiran bêtir bi rê ve çûne.

BOMBE Û GAMASİ

Di peravên Kelforniyatê (Emîrike) vaporeke qerekolê digeriya û bi bombe yine bi qasi zebeskî piçük, kûrahiya behîrê dipîva. Ew bombe pişî meidî diteqîyan; pênc

BIREK JI STOLA BRITANYA MEZIN

Cenkeştiyên britanî pişî seferekê di bendereke Ingîlistanê
de zad û cebirxanê dîbin.

deh an panzdeh deqîqan; li gora ko ew siwar dikirin.

Keptanê vaporê bombayek berda. Di dora vaporê de gamasiyek hebû. Gaması dirêjî bombê kir û ew daqurtand û li sûna ko ji vaporê bi dûr bikeve çetir nîzingî wê bû; hêvî dikir ko yeki din ji bavêjin; do ko wî ji daqurtine.

Bi vî awayî vapor keti bû talûkê. Bombe wê biteqîya, masî û vapor tev de wê berhewa biwan.

Aşbazê vaporê jê re tevdîrek dit. Hema çû ji qefesa mirîşkan mirîşkek anî û ew

avete behîr. Mirîşka reben baz da; gaması da pey û bi vî awayî ji vaporê bi dûr ket. Ji xwe gelek ne horî bombe di zikê masî de teqîya, çenîyen wî bi hewa ketin lê tu xesar ne gihaşte vaporê.

HIRÇEN ZEFER:

Di bexçê heywanan yê Filadelfiyatê (Emîrike) de hirçekê za üduktik anîne. Midirê bexçê rabû navê yekî kire Rûzwelt û yê ë din Çorçîl û li ser sînngîn wan işaretî (V) yê yanf zeferê da kişandin.

XEBERGUHÎZ

SÊHIRBAZ

Ji kovara fransizi « En Route ». Klişé ji yên Kovarê ne. Li gora kovarê çfrok e heqiqî ye û ne e xeyali ye. Brazavil merkeza Kongowa fransizi ye. Brazavil di tarixa hereketa golistan de meqameki bijarte heye.

Di dora Brazavilê de gundek heye. Jê re Kilambe dibêjin. Gund li ber çemekî zelal e. Ava çem ewçend zelal e ko şifjikên qûma biniyê tê re dixuyin.

Di gund de bîst koxik hene. Ev koxik ji dar û heriyê hatine çekirin. Di cîta gund de navko-yeck heye ko dîwarêni wi sor dikin û ew ji koxikên din spehîtir e. Ew mala kefxweyê gund e. Di xelaseka gund de koxikeke din dikeve ber çavan. Ew mala Pengaleyê sehirbaz e.

Pengale di gundê xwe û di gundêni dorê de bi nav û deng e. Xelk ji diyarine dûr têñ û pîrsa xwe bi Pengale dixin. Serab û şerbeten wi bi kîf û lezeti vedixwin. Hin ji wan reş an reşe ne. Lê tev de şerbetine şifabexş in. Pengale bijîşk e ji. Hestiyêni şikestî dicebirine, nexweşîyen giran wek jan û cizamê derman dike. Pengale, nemaze qenc dizane bi şeytên re bide bistîne. Herkes jê re hîrmêt dike ji jê ditirse.

Pengale ji sehirbazi û bijîşkiyê pîve bi tu tişîf mijûl nabe. Sinhetâ wi a didowan tenbelî ye. Gelek caran rojê pêde xwe ji ser hesîra xwe tev nade. Bi şev dikeve rîle û dibêjin ko tê de bi xelkê şevê şewirina datfine.

Hundîrê koxika wi ji morî, hestiyen hişk û ji şûşeyen gir û hûr tişî ye. Di enîşka odê de giyayine hişk dikevin ber çavan. Pengale bi wan giyan eleksrine welê çedîke ko ew ji hezar derdi re dibin derman. Bi diwêni ve eyareki pilingan ber bi jér hilawisti ye. Ji van pê ve di beltikên koxikê de û li ser-raxerê dranêñ dehban, perçeyen pîpoqan, çermêñ maran, simêñ gamêşan û firaxine tişî û vala û hawinin têne ditin. Karê her tişî ciheye. Yek nikare bikeve şûna ê din.

L'engale hindîk dixwe. Qey riya-zetê dikişîne. (fran jê re şorheyekê çedîkin. Wi bi xwe, bi şev gava diçe nav daran, ji xwe re hin fêkiyêñ rîle tîne û wan ji dixwe.

Tekane, kefxweyê
gund xorkef sih salf bû;
bejinzirav, bi dest û lep,
xurt û qewîn. Kevankê-
şekî serdeste. Di kevan-
keşiyê de tu kesî pê ne
dikari.

Xelkê Kilambayê
gelek caran goşte evor
û gamşen kovî dixwarin.
Ev danêñ ha dibûn
ziyafet; xelkê gund
dixwarin, vedixwarin û
direqisin.

Tekane li gund xu-
danifûz û bi xatir bû.
Herçî memûrên dewletê
wan ji qedirê wî dizan-
în. Carê ko qeymeqam
derdiket teftişe û di
gund re dibori, disekinî
û destê Tekane diguvaşt.
Gundiyan gava ev tişt
didit ji şahî û şadimanî-
yê dilerizîn.

Tekane tigîne welê
hebû ko ew li nik xelkê
peyda ne dibûn. Wî
saetek hebû ko bi derbîne hişk wext dida za-
nîn. Belê saet ne ewçend rast bû. An li pêş
an li paş dima. Lê ci xem; Tekane wextê xwe
bi rojê rast dikir.

Jê péve serbendê gund ji bo rojên cejin û
şâhiyê çakêtekî sor û şefîekê bi du serîyan
hebû. Tekane gava ew li xwe dikirin yekcar
dibû mirovîkî mezin.

Èvarê jin û keçen gund gava di xew re
diçun, perscar Tekane dibû xiyala xewina wan.

Enîle, keça şîven wextê ko di ber mala
Tekanê re dibori meşa xwe kêm dikir. Û gava
ew bi xwe didit dile wê hiltavêt û sîngâ wê
hildibû. Lê bavê wê ew da bû Gurinsî. Gu-
rinsî ji gundekî din bû, lê gelek caran dihat
Kilambe. Gurinsî ji bavê Enîle re berxek ji
şandi bû. I ê Enîle bi xwe ji bavê xwe çêtir
dizanî ji bona kê dile wê hiltavêt Herçî Te
kane guh ne dida-yê.

Lê rojekê Tekane ji nêcîrê vedigeriya û
çem çem dimeşîya. Ji nişkekê ve dengek bi
guhê wî ve bû. Yek dikeni û distrand. Tekane
ber bi deng çû, hêdika pelên dar û qamışan
ji hev kirin û li pêşiyê nihêrt. Enîle keti bû
avê, bi tena xwe û tazî bû.

Tirêjên tavê yêñ ko di nav çiqilên daran
18

re diseridin, li canê Enîle ê esmer diketin û
dilopên ko di nav guhanen wê re diherikîn,
dixistin rengekî zîvîn û di hin deren bedena
wê de bi rengekî helesor diçirisin.

Tekane midekî lê temaşê kir û ber pê çû.
Bi dengekî bilind got-e: Boja te xweş Enîle..

Keçikê lê vegerand: Xweşîya te li ser çavan.

Tekane: Tu dixwazî em bi hev re vege-
rin gund

Enîle: Belê...

Enîle ji avê dertêt, kincêñ xwe bi xwe ve
dike û her du didin rê. Midekî xwe ker dikin.
Ji nişkekê ve Tekane dibêje: Enîle, dixwazî
bibî jina min?

Enîle: Bavê min ez dame Gursinsî. Ewf ji
berxek da bavê min. Lê tu mezinê gund î. Bi
bavê min re xeber bide.

Gava digehin gund her yek diçe mala xwe.
Tekane xwe li ser hesîrê dirêj dike û dide tex-
mînan. Canê Enîle i tazî yê ko di nav avê de û
bi tirêjên tavê wek misînekî sıfir diçîrsi her li
ber çavén wî ne.

Dinya dibe şev. Deşt û rîl ker û bêdeng
in. Tekane bi xiyala Enîle di xew re diçe. Lê
ew xiyal jê re dibe xewineke bê dawî û bi
nfvê şevê ve Tekane hîşyar dibe û nema

pinive, berê xwe ride mala Pengalê.

Heyveron e, pel û ciqîlên daran sipî dikan. Avî dakiye, wek lûlûyan bi giyan ve bûye.

Pengale hêj hisyar e. Qedirê mîvanê xwe digire û wî li ser hesfîra xwe rûdînîne.

Tekane dibêje: İşev min di xewina xwe de dit ko ez dibim mîrê Enîlê. Tu ko'bi tiştan dizanî ka bêje min, ez ci bikim?

Pengalê da eqilê xwe; rahişte şûşekê û jê aveneke tîr berda nav firaxekê û hinek ava zelal jî lê kir û firax tev da û lê hûr bû. Di firaxê de her tişt lê xuya kiri bû.

Pengalê berê xwe da Tekanê û got e: Tekane, li ser vê meselê divêt tu bi şeytên re xeber bidi. Ji bona vê yekê jî divêt tu di çalekê de du şev û du rojan bêş vegartin. Ezê ji derveyî çalê zengilekê deynim û benekî pê ve girêbidim. Serê ben ewê bi te re bibe. Piştî ko te şeytan dit û işe xwe pê re saz kir tiwê li bén bisidînî zengil wê deng bide; em jî emê çalê vedin û te jê derêxînîn. Lê heke te divêt işe te here serî berî şeva didowan li zengilê mede

Sibetirê Tekane gundiyan xwe gihandine hev û gote wan:

— Pengale her tişt dîline. Ji bona Enfle min bike divêt ez bi şeytên re xeber bidim. Ji lewre ezê xwe di çalekê veşerîm. Şeytan wê bête nik min û ezê pê bisêwirim. Hetanî ko ez di bin axê de me divêt hon di gund de şahînetê bikin.

Herkesi qîma xwe pê anî û deng ne kir. Dongo, bavê Enîlê jî bi wan re got herê.

Gundiyan çalek kola. Çaleke kür. Li ser stûnekê jî zengilek danî bûn. Bi zengilê ve benek hebû; diçû hundirê çalê.

Tekane bi cilên xwe ên resmî bi çakêtê xwe, ê sor hate ber çalê; silav li xelkê kir, destê Enîlê guvaşt û daker biniya çalê û xwe lê dirêj kir û benik xiste destê xwe. Hesfîrek anîn û ew bi çar singan li ser Tekanê vegirtin da ko di bin axê de bikare serbest bîhîna xwe bide.

Pengalê kulmek ax avete ser hesfîre û gundiyan çal bi axê dagirt. Dema çal diretimandin pengalê tiştin dixwendin û banf şeytên dikir.

Ji bo şahînetê, xwarin û vexwarin her tişt hazir kiri bûn. Hema dest bi reqis û strandinê kîrin. Gundî di dora çala Tekanê de direqisîn û ji şeref û siheta wî re vedixwarin. Enîlê diket pêsiya govendê.

Herçî Pengale, enterîki hesîn li ber, li keviya çalê rûniştî difikirî û carina lîvîn xwe tev dida û hin tişt digotin Enîlê. Pengale bi şeytan re dipeyivi.

Seva didowan dest pê kiri bû. Jin û mîtev de sergerm û serxwes zor didan reqis û şerabê. Enîlê ji herkesi bêtir bi këf bû. Tekane piştî çend saetan ji çalê wê derketa û Enîlê bi izin û destûra şeytên wê bibiwa jina wî; destgirtiyê wî ji, ji ber wê derketa.

Şîrka sîbê li wan hilatî bû. Pengalê emir kir û herkesi xwe ker kir. Zengilê wê lêdaya. Çavêن herkesî lê hilawistî bû. Wext dîborî dîngi zengil ne dihat. Dinya zelal dibû. Lî rûyê gundiyan qermîçekîn endişeyê xuya dikirin. Pengalê disa emir da; çal vedan. Tekane xuya kir. Benê zengil nema bi destî ve bû. Serekê gund di nav çakêtê xwe ê sor de perçifî bû. Rûyê wî ê res wek diwarekî nîvdûyi gewer bû bû. Pîpoqên çavênwî nema diçirisin.

Besk, Tekane şeytan ditî bû û pê re axaftî bû. Lî kes nezanî ji hevîdin re ci goti bûn. Ji ber ko serekê gund nema xeber da.

Li ber tîrba Tekanê bi tenê Enîlê û Pengale rûniştî bûn û digirin.

Pengale bi sîcû sehirbazîyê ajotin pêşberê mehkemê. Mehkemê bîst sal lê hikim kîrin.

SMAY VË SERHEDİ

HINEK JI HENEK

MA TU BI LINGEN XWE DIXWİ:

Du nêçîrvan, ji nêçîra werdekan vegeriya bûn bajêr. Xwediye timobile hevalê xwe gihandi bû mala wî. Gava ketin hundirê xêni, xwediye malê gote hevalê xwe:

— Kerem bike rûne ez ji te re çayekê çekim û em pev re parîk nan bixwin.

Xwediye timobile Çpistî ko çizmeyen xwe ên bi herî şanî hevalê xwa da.) Ma tu nabîni ez çiqas revîn im; di vî halî de ez çawan nan bixwim.

Xwediye malê (bi ken) Min nizanî bû ko tu bi lingén xwe dixwî.

SILAVAN LI MİHEMÎD BIKE:

Yek hebû niyeta hecê kiri bû. Rastî hevalekf xwe hat û got ê. Ez dikim herim hecê, te ji Mekê tistek divîl?

Hevalê wî: Silavan li Mi-hemed bike.

JİNÊN AVIS:

Du hevalan der heqê eskeriya jinan xeber dida. Yeki digote é din:

— Gelo rast e ko di eskeriyê de jinên avis di ser ên din re digirin

— É din — Belê rast e û mi-aşê wan ji ji ên din bêtir e

Hevalê pêşin — Na sebeb ci ye?

Hevalê diwemîn — Carekê mîhafîza balaşîrgehekê sipartî bûn eskeren jin. Balaşîren dijmin bi ser balaşîrgehê de girtin û bi perasûtan çend esker daxistin-ê. Mîhafîzan dest bire xwe û teq û reç çebû. Di nav mîhafîzan de çend jinên avis hebûn. Bi tej û reqê ve jinên avis tev dezan û hemîyan kur anîn. Kurikan gava dît ko şer e û deyên wan lebikfîne, dane xwe, rahiştine tiflungên deyên xwe, bera dijmin dan û ew safi kirin.

BË KIRAS Û DERPE:

— Bira deleleten qiyametê

dest bi xuyabûnê kirine.

— Çawan?

— Ma tu nabîni, jin di kûçan de çîprüt û miltazî digerin

— Ma ev ji tiştek e. Yekî gote min ko wî bi xwe jinikeke bê kiras û derpê ditiye.

— Ji dil dibêjî, an henekan dikî?

— Ji dil...

— Ma ew jinik kî bû, heye ko yekê din

— Ne din, ne tiştek; jina mîrik bi xwe bû.

ZENGILÊ SAETE:

Yek bû bû mîvanê camereki. Mîvan û xwediye malê heta pisî nîvê sevê rûniştin.

Xwediye malê saeteke bizin-gil hebû û her sev ew ba dida û li şesan siwar dikir. Wê sevê jî welê kir û saet di oda mîvanê xwe de ji bir kir. Serê sibehê saetê li saet şesan lêxist û mîvan hisyar kir. Mîvanê

kêmxe wabû û rûnişt. Piş t midekî xwediye malê hate cem mîvanê xwe û gava ew rûnişti dît jê re got:

— Te xêr e, tu çire holê zû hisyar büyi?

Mîvan — Zengilê saetê lê-xist; min çavén xwe vekirin û ez li hêviyê mam. Gava min dît ko kes ji we ne hat, min di dilê xwe de got ko we saet ji bona min siwar kiriye. Ji lewre ez rabûm û rûniştim.

TE MASA BELAŞ:

Melhkûmekî idamê biri bûn ko bi dar ve bikin. Mîrik gava hilkişiye ser kûfî û çavén xwe li xelkê dora xwe gerand di nav xelkê de jina xwe dît û got-ê: Kanîn, zaro li kû ne?

Jinikê — Li mal in

Mîrik — Ji xwe carê ko te-mâşake belaş heye tu zarowan bi xwe re nabi. YARÎKER

SAGIRTÊN KENEDÎ DI ZIYARETA OKSFORDÊ DE

Dasitana Fransa Şerenvani, di şikestinê de zefer, di neyfîn de heyfnek e.

Li 24ê Hizérana sala 1940î gava ordiwa

fransiz çekên xwe danfn û qewetên elemanî ën mîkanîkî di ber Bordoyê re borfn û gîhaqtin tixûbêñ Spanyayê; herkesf got: Fransa mir.

Fransa jehrf bû bû. Dilê wê nema hiltavêt. Yen ko bi tenê bi çavên xwe didistin û bi tenê bi mejiyê xwe difikirin holê seh dikirin û holê digotin.

Lê pişti çendekê, dinya-alemê dît ko Fransa ne miri bû û dilê welatê Golan héj hiltavêt. Peyakî, mirovekî bi tenê, yê ko li felaketa welatê xwe bi çavên dilê xwe dinihêrt û bi mejiyê dile xwe difikirî, dengê xwe bilind kir

LEKLÉRK Û FRANSA ŞEREVANI

« LECLERC ET LA FRANCE COMBATTANTE »

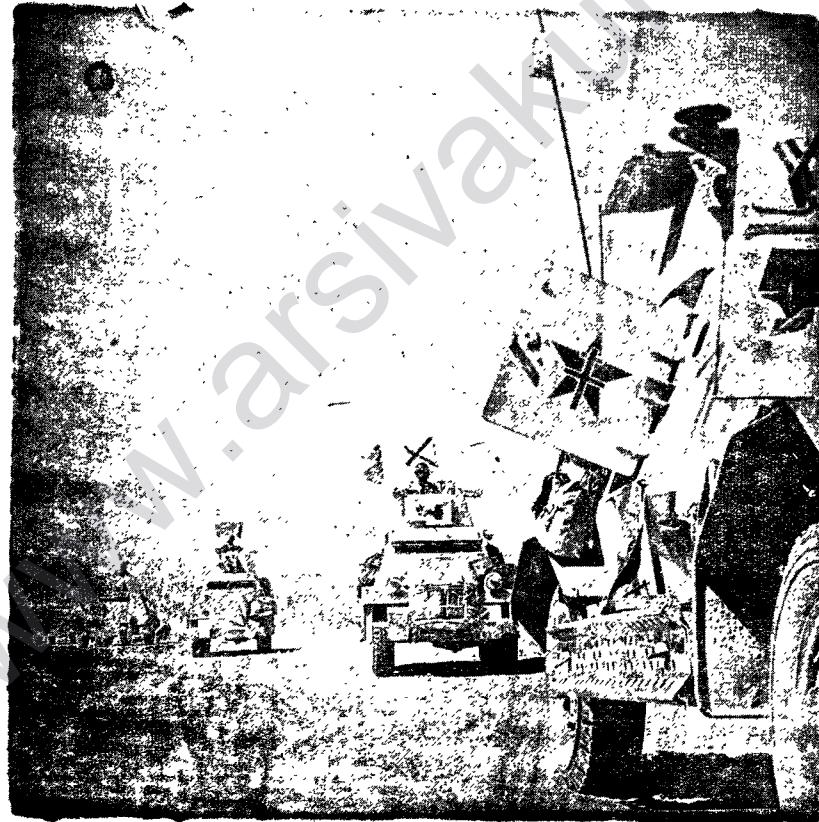
û bi pêlén radyowê ji av û ax û ezmanan re da zanin ko Fransê şererek winda kiri be ji, zora wê, zora bazûyên çeliyên di wê ne çûye.

Ew zilam généralê Fransê é ciwantir De Gol bû.

De Gol di pêşberî mîleteki teslimbûyi de zilamekf bi tenê bû; zilamê asê. De Gol ne ew yek bû ko li berberî hezari ye. Lébelé De Golew yek bû ko li berberî cil milyonf ye. Lê ew yek, ji wf cil milyonf xurtir bû. Wî cil milyonf goti bû « Belê ». De Gol digote « No ».

Gava cil milyon dibêje « Belê » ji wf yekf re ne hêsanf ye ko bibêje « No ». Lê De Gol got. Ji xwe qedir û héjabûna De Gol, di vê « No » yê de ye.

Pişti ko De Gol gote « no » ji « no » yê re

meyildarin çebün û ji Fransa teslimbûyi der, Franseke din hate pê, Fransa Aza, Fransa Şerevanî. Dilê xelkê Fransa teslimbûyi ji bi dilê Fransa Şerevanî re hiltavet.

Roj bi roj, beriya standina Tûnisê bi şes mehan, qewetén emérikanî û ingilzî dakinet Efriqa bakur. Elemanan digel talyanan berda Fransa nevegitî. Piraniya stola fransizî di bendera Tûlonê de bû. Pişî çend rojan elemanan bêbextiya deryavanên Tûlonê kire behane û ajote benderê. Balafran devê benderê bi torflan girt.

Stol lengerendaz û li bejê hilpesartî bû. Ne dikari xwe tev bide û xwe li dûrahiya behirê bigire. Deryavanan bi tifing û sejderban şerê neyaran kir û gava bêgav man, digel keştiyên xwe, li pêşberê alê, dest li silavê, bin av bûn, mirin.

Belê mirin, bêî ko bera dijminan bidin....
Mirin bêî ko dijmin bera wan bide ..
Mirin, bêî ko ji wan re bibéjin bimirin...
Mirin, bêî ko neyar li mirina wan bigere...
Mirin di demeke welê de ko dijmin xwazekarê jiyâna wan bû...

Belê mirin, ji bona ko çekên wan nekevin desten neyar...

Belê qîma xwe anfîn ko xwe bisperin mirinê. Lî çekên xwe ne spartine dijminan...

Giyane wan şâ, cihê wanbihuştin be.

Leklérk... Ereb dibéjin ko navên mirovan ji ezmanan daten. Heke welê ye navê vi camerrî ji ezmanan danehatîye. Heke ji ezmanan dahîti biwa Xwedê navê vi ne dikir (Leklérk -rihbanî) lê navê (l ekler-brûsk) lê dikir û ev nav ji herkesi bêtir lê dihat.

Okinlek baskê xwe è çepê da bû tecqaneke û Romel di deriyen Iskenderiyê de sekandî bû. Mongomeri ordiwanî mihwevê da bûn pêşîya xwe û ew ber bi Trablisxerbê tajotin.

Car-caran ajansan nûçeyek belav dikir û digol, qewetén général l eklerk ji Çadê — merkeza Efriqayê — rabûne û berê xwe dane Fîzan û Trablisverbê.

Nemaze di vi şerf de, bi derewan çavşkê-nandin — propagande — roleke mezin leyistiye. Xelkê gava ev nûçe dibihîstîn, dikenîn û di dilê xwe de digotin ev ji yek ji hezar awayen propagandê ye.

Xebera wan bû. Ma Leklérk ji Çadê wê cawan bihata Trablisxerbê. Ma fmkanâ wê heye ko insan bê vapor li Etlantikê derbas bibe. Bi hezaran kîlometr diketin navê; erdekî bêxer, ne dar û ber, ne av û giha... Qûma bê-pivan, ji hev dikisiya....

GIRTIYÊ

KELEHA EWROPAYÊ

Hinan goti bû ko Hitler Napolyon e, Napolyonê elemansı, Napolyonê sedsala bîstan. Hin dibéjin ko Hitler bi xwe ji di vê fikirê ye, an di vê fikirê de bû. Ewi ji bawer dikir ko Napolyon di wî de vejiyaye.

Herçi tarixi cengên dinyayê xwendine qenc dizanin Napolyon ci serdar, ci dehake eskerî bû.

Napolyon sê tiştîn mezin da bûn ber çavén xwe.

1 — Ber bi rohele fireh bûn û şikestina ordiwên rûsf

2 — Hakimiyyeta Behira-spî bi dest xistin û vegirtina kîşwerê Misirê

3 — Li behirekê 35 kilometiran dirêj derbas bûn û şikestina Ingîlistanê

Napolyon rexma her zehnet û dişwariyê gîhaştê Moskoyê; di xwana çarên ûris de şîv û taşte xwarin û di qesirên wan de xew kir.

Napolyon derbası Efriqayê bû û beriya ko dîrêj Qahirê bike li ber ehrâmên firewinan sekînî û gava nav di eskerên xwe da got: Çil sedsal di ser van ehraman re li we temaşa dîkin.

Napolyon stolek da çekirin, berê xwe da

Lê ev nûçe rast bû. Kepiténék, ji hezar kepiténen fransizî ên bexterêş, ji yên ko di şerê Fransê de dil keti bûn desten elemanan, ji hêşfrahê revî bû û pişî ko bi bisiklâtetî giha bû keviya behirê xwe gîhandi bû Ingîterê û gîhaştî bû mîrê ko goti bû « no ».

Ey kepitén Leklérk bû. De Gol ew şande Efriqayê. Leklérk bi çend hevalan re gîhaştê Kemerûnê. Wali û kumandarê Kemerûnê yekf kulinêl û di bin emirê Vişiyê de bû. Kulnêl ji ya Leklérk kepitén ne kir.

Lê Leklérk ne ew peya bû ko vêna wî li ber gerîten kulnêl bişkê. Kepitén dudîlîne kir, xwe kire général û kulnêlê serîşk da girtin û ew hepîs kir. General Leklérk bû bû hakim û kumandarê mistemleke. Leklérk ne li hakimiyyeta mistemlikê lêbelê li hakimiyyeteke din digeriya: hakimiyyeta qada şer.

Generalê hixwekirî xebiti, esker da hev, ew bi çek kirin, ew dan talîm kirin û ordûke nûjen anî pê. Ji merkeza Efriqayê rabû di seh-rayê re derbas bû. Bi rê ve kelehen talyani tev de zemt kîrin û roja ko ordiwa heştan dikete Trablisxerbê ala Leklérk ji di ser wan re li ba dibû. Roja ko sondixwariyan berda Tûnisê disan Leklérk ala xwe a sérengin dixiste cihê şan û serefê.

RONAHÎ

Britanyayê; lê pê li erdê Ingîlîstanê ne kir.

Welê dixuye ko Napolyonê nû ji ev her sê armancêñ mezin da bûn ber çavêñ xwe.

Napolyon, herçend piştre bi pérîşanî jê vege riya be ji, gîhaştî bû du armancan. Keti bû Moskoyê, Kişwerê Misirê vegirti bû.

Hîtler ci kir?

Pişf sefera Fransê merêşal Göring qerargaha xwe li peravên Manşê danî, plana ko li Berlinê hati bû çekirin raxiste erdê û bi dûrebinê temaşa giravên Ingîlîstanê kir. Plan û kirde li hev dernesidiketin. Ji xwe Napolyon jî nikarî bû derbasî Ingîlîstanê bibe. Lê ceribandi bû. Hîtler pirsa xwe bi serdarêñ xwe xist û ji ceribandinê jî geriya. Bi bombaranêñ hewayî bes kir. Londre xerabazar bû. Lê can û giyanê ingîlîzan jî piyan disekeñî.

Napolyon keti bû Moskoyê. Li 22ê Hizérana sala 1941ê bi sariya sibê ve Hîtler emir kir eskeren xwe û got, armanca we Mosko ye.

Mekîna elemanan ya cengê a dojeñin xwe tev da. Úris dişikestin; lê di şikestinê de ji li ber xwe didan. Elemanan barê xwe peyda kiri bû. Ordîwa Hîtler a brûskin gîhaştê ber deriyen Moskoyê. Úris lê vege riyan û brûska Hîtler di xwîna xwe de vekustin; eleman bi şûn de avêtin. Hîtler ne ket Moskoyê. Napolyon di textê çaran de xewinê tehl û şerîn dîti bûn. Hîtler lihêfa Stalîn bi xwe danekir.

Napolyon li Sfenks û ehrâmén Misirê temaşa kiri bû. Hîtler emir da serfermandarê Efrîqâ-kor ko payîtexê firewinan zemt bikin. Romel gîhaştê Elemeynê. Ji ber dengê topan xew li xelkê Skenderiyê diçû. Ingîlîzan Romel bi şûn de vege rand; serfermandarê Efrîqâ-kor ê bexteres pişti ko ordîwa xwe di qûma Efrîqê de hîst; bi balafirekê derbasî Italyayê bû. Hîtler ava Nîlê mibarek a şeylo tam ne kir.

Napolyonî bi kêri reberê elemanan ne hat. Mosko bi dest ne ket, Hîtler çav bi Qahîrê û ehraman ne kir.

Henîbal ji Ewropayê vege riya bû Efrîqayê û di Kertacyayê de asê bû bû. Hîtler ji Efrîqayê vege riya Ewropayê û di vê kelehä de asê bûye.

Belê Hîtler ji Ewropayê re keleha min dibêje; ci keleheke mezin.....

Di dinyayê de fenine nû û kevin hene. Fena cengê ji her fene kevintir e. Vê fene qeydeyine welê hene ko ew bi guhêrîna haceten cengê bi tu awayî nayine guhartin. Belê ew qeyde û tarixa cengê şanî me dide ko

Şerevanî hetanî ko bêgav nemînin bostek erd ji ji dest nadîn û dev ji érişê bernadin. Bi tenê gava bêgav dimînin û riya érişê bi wan naeve hingê xwe didin eseghehekê û li ber xwe didin.

Herwekf di her şerî de, di vî şerî de ji mîranî şertê pêşin e. Lê haceten ko ji wan mîran re divêtin, iro ew ji her wextî bêtir û têvel in.

Dema ko eskerine silehbîdest di eniyan de şer dikin, di piş-eniyê de eskerine çakûçbîdest di fabriskan de, xebateke zor dixebeitin û ji wan re çekan çedikin.

Iro her du aliyen şerevanî zora xwe dane çekirina çekan û dikin di vî warî de ji hev derkevin.

Nefice ji niho de xuya ye. Yêñ ko berî dest pê kiri bûn iro li paş û yêñ ko paşî dest pê kirine li peş in û ji niho û pê, de ewê her ji neyarêñ xwe derkevin.

Hîtler ji roja ko hikim xistiye desten xwe dest bi karbûnê kiri bû. Fabriskayêñ elemanî ji hingê ve haceten cengê çedikirin. Roja ko şer dest pê kir, nemaze di sefera Fransê de mezinâhiya haziriya elemanan xuya kir.

Di wê seferê de piraniya tang û balafrîn elemanî ordîwa fransizî şas kiri bûn. Balafrîvanêñ fransizî, carina dehyeka yêñ elemanan bûn. Tangen elemanî gava xeta fransizan neqeb dikirin û té re derbas dibûn, gelek caran tangen dijmin bi qasî topêñ fransizan ên ber-tangê hebûn.

Herçî noqav. Noqavêñ elemanî li behirêñ dinyayê belav bû bûn û bera vaporêñ sondxwariyan didan. Kêm caran qala noqavêñ sondxwariyan dikirin.

Eleman bi her haziriye serdeste neyarêñ xwe bûn; ji stolê pêve.

Sondxwari di gelek deran de dişkestin; li her derê kémâsiya haziriya wan xuya dikir. Lê sondxwariyan li ber vê rewşê ji alîski jî neyar dikir, ji aliyê din ji nû ve û bi her awayî xwe kar dikir.

Eleman herweki bi xwe ji mikur hatine, di úrisan de xapiyan. Heke úris ji elemanan bêtir nebe ji bi qasî wan karkirî derketin.

Xebata sondxwariyan ji mêj ve fêkiyêñ xwe dane. Ji niho û pê de ewê hero zêde bike ji. Herçî eleman nisbet bi hevalbendan hero kêm dikin.

Ji aliyê din divêt neyete ji bîr kirin ko fabrikeyen elemanî ev deh dwanzdeh sal in dixwebitin. Heye ko hin makfneyen wan ên

mak maşiyane û divêt bêne guhartin. Lé herçî yén hevalbendan, nemaze yén emêrîkaniyan, dihî ne pér hatine siwar kirin; héj perdaxa wan li ser e.

Ji milê din sondxwarî di welatên xwe an di welatên dost û hevalbendê xwe de dixebeitin û di gelek deran de, Emêrîke seranser, ji hawîrê bombarana balafran nependî ne.

Herçî elemanan di vê babetê de halê wan yekcar bervajîyi halê hevalbendan e. Berf ewîlî fabrikeyên elemanî tev de di bin hikimê balafrîn ingiliz û emêrîkanî de ne. Ji aliye din birekî fabrikeyên elemanî di erdine neyar de ne û yén ko tê de ji elemanan re dixebeitin tev de dijminen wan in.

Bidin eqîlê xwe û binin ber çavêن xwe, payayêن di bin tehdîda singoyan de bi ci dîlî û bi ci awayî dixebeitin. Ew peya dizanîn ko bi çekêن ko ew bi xwe çedîkin, sibe neyare wan bera dostê wan de bide.

Hitler dibêje « Hemî Ewrope ji min re dixebite ». Belê dixebite, lê bi vi awayî.

Em bên ser kelebû girtiyê wê.

Belê Hitler dibêje Ewrope keleha min e; min ew asê kiriye; heta dawiyê ezê tê de rûnim. Herçî dixwaze û jê te, bila bê û barê xwe li barê me xîne.

Iro réberê elemanan bi vi awayî zirtê xwe dide. Berî sê salan, pişti sefera Fransê, û pişti ko ji vegirtina Ingîlistanê aciz ma, bi awakî din dipeyivî û gava zirtê xwe dida digot: « Bila ingiliz di peravên Mansê de ji xwe re erdeki bineqfinin. Ezê wi erdi ji wan re vala bikim, bila bên eskeren xwe bi rahîf daxin wi erdi, tê de cih bibin û em şerê hev bikin ».

Lê me heq nîne em ji xelkê ji ber zirtan gazindan bikin. Hin hene gava zirtê xwe didin, dibêjin: « Ez tira kerê nér im ».

Hîtler dixwest zora dewletên mezir bibe û dînyayê vegire. Gava jê ne hat di kelehekê de asê bû.

Gelo wesfê Hîtler di kelebû de ci ye? Jê ve hakimê kelebû ye. Di rastiyê di girtiyê wê ye.

Ordiwek wextê ko bêgav dimfne; di kelekeke xwe de asê dibe û digel xelkê kelebû xwe ji êrîşa neyar diparêze. Lé keleha Hitler, keleheke ecêb e. Jê re divêt xwe ji êrîşa xelkê kelebû jî biparêze. Bi rastî piraniya xelkê kelebû bi xwe neyarên wi ne.

Iro Hitler bi qeweta singoyen xwe li xelkê kelebû kikim dike; lê nema dikare jê derkêve. Ji her alf rê lê hatine girtin û rîberê elemanan tê de asê u girtî maye.

Dil kir ko derkeve. Berê xwe da rohelat; çû heta ber derîyen Moskoyê. Lé gîkest....

Gelo di tarixê de qedera kelehan ci ye û ci bûye?

Tarix şanf me dide; herçî kelehen ko dijmin lê wer hatine zû... dereng û bi awakî ketine an teslim bûne. Carina ji kêmzadî, carina ji kêmbüna cebirxanê û carina jî bi hicûma cebri.

Bi tenê kelehin hatine dîtin ko kelehvân xeta mihaserê qelastine û xwe gihadine giraniya ordiwek. Lé keleh dîsan ketine desten neyar. Bi tenê kelehvani ji hêşfriyê xelas bûne. Lé ev ihtîmali ji bo keleha Hitler nayete bfrê. Hitler di kelebû de digel giraniya ordiwa xwe girtî ye. Zilamê ko kiriye eqîlê xwe berê qedera mîletekî di riya tarfxê de ba bide; diviya bû çetir, bêtir, dürtir û kûrtir bidîta.

Bê şik ko qedera keleha Ewropayê ji ev e; wê bîkeve, fro.... sibe.... dusibe....

Bl me be rewşa elemanan di kelebû de wek telfisek genim di enbarekê de ye. Heke êrîşvanî enbar ne şkînand û telis bi dest ne xist, mişkîn dora enbarê telfîs wê biqetinîn û genimê wi hebo hebo dê bixwin.

HEJMARA HAWARÊ A 55an LI 15ê HIZERANÊ BELAV BÜYE. LÊ BIGERIN Û TÊ DEBIXWÎNIN:

Tefsîra Quranê. Lwîs Pastör. Diwana Melê. Daylan. Memozina Xanî. Diljarê Xemgîn.
Hawar e. Pêniyîs. Şeytanqûni.

Kiriyariya Ronahiyê

Ji bo Sûriyê Pênc lireyên surî — Ji bo welatên din lîrektî ingiltîz

Xwedi û gerinendeyê berpirsiyar : Mir Celadet Ali Bedir-Xan . Şam—Sûriye
Directeur Propriétaire: Emir Djeladet Aali Bedir-Khan. Damas—Syrie